

T.C.

**DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FRANSIZ DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

İNSANLIK KOMEDYASI'NDA AİLE KAVRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülsüm KAYA DÜNDAR

DİYARBAKIR-2024

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FRANSIZ DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

İNSANLIK KOMEDYASI'NDA AİLE KAVRAMI

HAZIRLAYAN
Gölsüm KAYA DÜNDAR

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Uğur YÖNTEN

DİYARBAKIR-2024

KABUL VE ONAY

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransız Dili Eğitimi
Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 04/07/2024

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Uğur YÖNTEN

Üye : Prof. Dr. Şengül KOCAMAN

Üye : Prof. Dr. Hüseyin YAŞAR

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

BİLDİRİM

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Gölsüm KAYA DÖNDAR

04/07/2024

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının konusunun belirlenmesinde, bir düzen içerisinde yürütülmesinde ve tamamlanmasında desteğini esirgemeyen danışman Hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Uğur YÖNTEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma süresince benden desteklerini esirgemeyen ve bu süreçte bana sabırla tahammül eden Sevgili Eşim Ahmet DÜNDAR'a, kıymetli oğullarım Ahmet Musab ve Asaf'a, tez çalışmam süresince ellerinden gelen manevi desteği esirgemeyen babama, anneme, ağabeyime ve kız kardeşlerime teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Gülsüm KAYA DÜNDAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

FRANSIZ DEVRİMİ VE AİLE KAVRAMI

1.1. TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLE	4
1.2. FRANSIZ DEVRİMİ VE AİLE	6
1.2.1. 19. Yüzyılda Fransız Toplumı	7
1.2.2. 19. Yüzyıl Fransız Toplumunda Aile	9

2. BÖLÜM

HONORÉ de BALZAC'IN HAYATI VE BETTE ABLA İLE GORIOT BABA ROMAN İNCELEMLERİ

2.1. HONORÉ de BALZAC'IN HAYATI.....	11
2.2. BETTE ABLA ROMANI VE AİLE	18
2.2.1. Roman Özeti	20
2.2.2. Aile	21
2.2.3. Evlilik	24
2.2.4. Aldatma	26
2.3. GORIOT BABA ROMANI VE AİLE	28
2.3.1. Roman Özeti	30
2.3.2. Baba Kız İlişkileri.....	32
2.3.3. İki Kız Kardeşin Evlilik Durumları	35
SONUÇ	38
KAYNAKÇA.....	42
ÖZGEÇMİŞ	45

ÖZET

İnsanlık Komedyası’nda Aile Kavramı

Gülsüm KAYA DÜNDAR

Dicle Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransız Dili Eğitimi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Uğur YÖNTEN

DİYARBAKIR-2024

Bu çalışmanın amacı, Fransız yazar Honoré de Balzac’a ait *İnsanlık Komedyası’nda* bulunan bazı eserlerde aile içi ilişkilerinin nasıl ele alındığını incelemektir. Bu çalışmada “aile” konusunu analiz etmeye başlamadan önce Honoré de Balzac’ın hayatı, 19. yüzyıl Fransa’sı, aile ve 19. yüzyılda aile kavramları incelenmiştir. Bu bağlamda *Goriot Baba* ve *Bette Abla eserleri* incelenmiştir. Eserlerde aile, aile içi ilişkiler, toplumsal sınıf farklılıkları, özentiler, hırslar, sadakat, merhamet, aşırı fedakârlık gibi durumların sebep olduğu sonuçlara değinilmiştir. İncelenen eserlerin ortak konuları genellikle “aile içi ilişkiler, sadakatsizlik ve aşırı fedakârlık” olmuştur. Ayrıca her iki eserde farklı baba figürleri ortaya çıkmıştır. *Goriot Baba’da* aşırı fedakâr bir baba ile karşılaşırken *Bette Abla’da* sadakatsiz, bencil, babalık ve kocalık mefhumlarını unutan bir baba figürü karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç bölümünde bölümlerin genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Balzac’ın ele aldığı aile teması her iki romandan örnekler verilerek incelenmiştir. Aile içi ilişkiler ele alınmış ve toplumsal sınıf farklılıklarının ve bu sınıfları atlamak isteyen kişilerin nasıl sonuçlarla karşılaştıklarına değinilmiştir. Ayrıca anne-baba, karı-koca, ebeveyn-çocuk ilişkileri için çıkarımlarda bulunulmuştur. Buna bağlı olarak, Balzac’ın realist bir yazar olduğu, okurlarına, gerçek hayattan örneklerle eserler sunduğu çok net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Balzac’ın ele aldığı aile teması her iki romandan örnekler verilerek incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Goriot Baba, Bette Abla, aile, aile içi ilişkiler*

ABSTRACT

The Concept of Family in the *Human Comedy*

Gülsüm KAYA DÜNDAR

Dicle University Institute of Educational Sciences

French Language Teaching Department

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Uğur YÖNTEN

DIYARBAKIR-2024

The aim of this study is to examine how domestic relations are handled in some works in *The Human Comedy* by French writer Honoré de Balzac. Before starting to analyze the family issue, Honoré de Balzac's life, 19th century France, family and the concepts of family in the 19th century were examined. In this context, the works of *Le Père Goriot* and *La cousine Bette* were examined. In the works, the consequences caused by situations such as family, intra-family relations, social class differences, wannabes, ambitions, loyalty, compassion, and excessive sacrifice are mentioned. The common subjects of the examined works were generally "domestic relations, infidelity and extreme sacrifice". Additionally, different father figures appear in both works. While we encounter an extremely self-sacrificing father in *Le Père Goriot*, we encounter an unfaithful, selfish father figure who forgets the concepts of fatherhood and husbandhood in *La cousine Bette*.

In the conclusion section, a general evaluation of the sections was made. The family theme addressed by Balzac was examined by giving examples from both novels. Domestic relations are discussed and social class differences and the consequences faced by people who want to skip these classes are mentioned. In addition, inferences were made for mother-father, husband-wife, parent-child relationships. In addition, it has become very clear that our author is a realistic writer and presents works with real-life examples to his readers.

Keywords : *Le père Goriot*, *La cousine Bette*, family, family relations

SOMMAIRE

Le concept de famille dans *La Comédie humaine*

Gülsüm KAYA DÜNDAR

Université de Dicle

Institut des Sciences Pédagogiques

Département Didactique du Français Langue Étrangère

Thèse de master

Directeur de thèse: Assist. Dr. Uğur YÖNTEN

DİYARBAKIR-2024

L'objectif de cette étude est d'examiner la façon dont les relations domestiques sont traitées dans certaines œuvres de *La Comédie humaine* de l'écrivain français Honoré de Balzac. Avant d'aborder la question familiale, la vie d'Honoré de Balzac, la France du XIXe siècle, la famille et les conceptions de la famille au XIXe siècle ont été examinées. Dans ce contexte, les romans *Le Père Goriot* et *La Cousine Bette* ont été examinés. Les conséquences causées par des situations telles que la famille, les relations intrafamiliales, les différences de classe sociale, les aspirants, les ambitions, la loyauté, la compassion et les sacrifices excessifs ont été examinés. Les sujets communs des œuvres examinées étaient généralement «les relations domestiques, l'infidélité et le sacrifice extrême». De plus, différentes figures paternelles apparaissent dans les deux œuvres. Alors que nous rencontrons un père extrêmement altruiste dans *Le Père Goriot*, nous rencontrons une figure paternelle infidèle et égoïste qui oublie les concepts de paternité et d'époux dans *La cousine Bette*.

Dans la conclusion, une évaluation générale des sections a été réalisée. Le thème familial abordé par Balzac a été étudié à travers des exemples tirés des deux romans. Les relations domestiques sont discutées et les différences de classes sociales ainsi que les conséquences auxquelles sont confrontées les personnes qui souhaitent sauter ces cours sont mentionnées. De plus, des déductions ont été faites pour les relations mère-père, mari-femme

et parent-enfant. Par conséquent, il est devenu très clair que notre auteur est un écrivain réaliste et présente à ses lecteurs des œuvres avec des exemples réels.

Mots-clés: *Le Père Goriot*, *La Cousine Bette*, famille, relations familiales

GİRİŞ

Bilindiği üzere toplumun en önemli yapıtaşı ailedir. Toplum içerisinde bilinen çekirdek aile, geniş aile ve tek ebeveynli aile tiplerine bilimsel olarak çocuklu çiftler ve genişletilmiş aile olmak üzere yeni aile kavramları da eklenmiştir. Bireylerin gelişiminde önemli rol oynayan aile, şahısların toplum içinde bir statü sağlamasına da yardımcı olmaktadır. Aile içi ilişkiler, aile bireylerinin kendilerini gerçekleştirmelerine imkân sağlamaktadır.

Aile içi ilişkiler farklı bağlamlarda ele alınabilmektedir. Temelde anne-baba ilişkisi, anne-çocuk ilişkisi, baba-çocuk ilişkisi, karı-koca ilişkisi gibi farklı kavramlar altında incelenen aile içi ilişkiler her ne kadar belli başlıklar altında incelenseler de çok farklı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Nitekim her birey aynı olmadığı gibi her baba, her anne, her çocuk da aynı değildir. Bu bağlamda her ailede anne-baba ilişkisi, anne-çocuk ilişkisi, baba-çocuk ilişkisi ve karı-koca ilişkisinin aynı olması beklenemez. Nitekim bu durumu etkileyen bir çok faktör vardır. Ailenin sosyolojik durumu, ekonomik durumu, psikolojik durumu, bulunduğu coğrafya gibi etkenler bu ilişkileri etkilemekte ve olumlu veya olumsuz sonuçlar üretmektedir.

Fransız yazar Honoré de Balzac, “*İnsanlık Komedyası*” adı altında toplanan doksan beş eserin yazarıdır. İhtilal zamanına denk gelen Balzac zamanın zorluklarını oldukça belirgin bir şekilde hissetmiştir. İhtilal zamanı, ekonomik zorluklar, yokluk, toplumsal sınıf farklılıkları, aile yapısı, aile içi ilişkiler, anne ve babanın Balzac’a karşı tutumları, kız kardeşlerle olan ilişkileri ve ailenin beklentileri Balzac’ın yaşamını oldukça etkilemiştir. Kim bilir, belki de Balzac’ı Balzac yapan bu yaşanmışlıklardır. Bu bağlamda Honoré de Balzac’ın hayatı, *Balzac: Bir Yaşam Öyküsü* ve *Üç Büyük Usta* (Stefan Zweig) isimli iki farklı kitaptan incelenmiştir. Böylelikle Honoré de Balzac’ın yaşamı, yaşadığı zorluklar ve eserleri arasında bağ olup olmadığı araştırılmıştır. Bu kapsamda bu çalışmada Fransız İhtilali, 19. Yüzyılda Fransa, aile, 19. Yüzyıl Fransa’sında aile, Balzac’ın hayatı ve *Bette Abba* ve *Goriot Baba* romanları ele alınmıştır.

Balzac, eserlerindeki kahramanlarla özdeşleşen bir roman yazarıdır. Kendi yaşamında elde edemediği aile saadetini, arzularını, ihtiraslarını, sevgi ve şefkat eksikliğini, kızgınlıklarını okurlara tüm gerçekliğiyle kağıta dökmektedir. Ayrıca iyi bir gözlemci olan Balzac çevresinde gözlemlediği tüm yaşantıları kahramanları vasıtasıyla okurlarına sunmaktadır. Devrim sonrası Fransa'daki aristokrat aile ilişkileri, alt tabaka aile yaşantıları, annelik babalık kavramları, evlilikler, para ve güç gibi konular Balzac'ın eserlerine ilham kaynağı olmuştur.

İnsanlık Komedyası'nda Aile Kavramı çalışmamızda daha çok aile içi ilişkiler ve bu ilişkiler içerisinde baba ilişkileri ele alınmıştır. Bu doğrultuda ulusal ve uluslararası akademik yayınlar taranmış ve Honoré de Balzac'ın, *Bette Abla* ve *Goriot Baba* romanları derinlemesine incelenmiştir.

İnsanlık Komedyası'nda Aile Kavramı çalışmamızda her ne kadar aile içi ilişkiler: karı-koca ilişkileri, evliliklerde aldatma, sadakat, ailelerin ekonomik durumları incelense de farklı kişiliklere sahip olan baba karakterleri ve onların etkilediği kahramanlara ait ilişkiler de incelenmiştir. Söz konusu çalışmada “baba” kavramı iki eserde incelenmiş ve bu kavram bağlamında farklı kişiliklere sahip babaların davranışlarına göz atılmıştır. Bir taraftan *Goriot Baba*'da son derece fedakâr, evlatlarına aşırı düşkün bir baba figürü anlatılırken diğer taraftan *Bette Abla*'da sadakatsiz, devamlı eşinin merhametini kullanan, çocuklarına babalık görevini tam olarak yerine getirmeyen bir baba figürü bulunmaktadır. Annelik ve babalık sevgisinden yoksun olarak büyüyen Balzac, eserlerinde özellikle bu konulara dikkat çekmektedir.

Bu tezin amacı *Bette Abla* ve *Goriot Baba* romanlarında aile kavramını ve aile ilişkilerini irdelemektir. Söz konusu romanlarda anne-baba ilişkisi, anne-çocuk ilişkisi, baba-çocuk ilişkisi, karı-koca ilişkisi, ebeveyn-çocuk ilişkisi, sadakat, ekonomik durum gibi aile içi ilişkiler incelemektir. Ayrıca ihtilal döneminde farklı ailelerin yaşam koşulları ve aile ilişkileri incelenmiştir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde toplumsal bir kurum olarak aile, Fransız devrimi, 19. Yüzyılda Fransız Toplumu ve 19. Yüzyıl Fransız Toplumunda aile konuları ele alınmıştır. Söz konusu dönemin yaşam şartlarından, Fransız halkının ekonomik durumundan, toplumsal sınıf ayrılıklarından ve aile içi ilişkilerinden bahsedilmiştir.

Bu çalışmanın ikinci bölümünde ise öncelikle Honoré de Balzac'ın hayatı ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Nitekim realist bir yazar olan Balzac'ın, romanlarını yazarken gerçek hayattaki insanlardan ve ilişkilerden çok etkilendiği bilinmektedir. Daha sonra *Bette Abla* ve *Goriot Baba* romanları ve bu romanlardaki aile içi ilişkilerden bahsedilmiştir. Öncelikle romanların özeti verilirken daha sonra roman kahramanları arasındaki aile içi ilişkiler ele alınmış; aile, evlilik, aldatma, sadakatsizlik, baba-kız ilişkileri, merhamet, fedakârlık, ölçsüzlük, ihanet gibi kavramların üzerinde durulmuş ve farklı çıkarımlarda bulunulmuştur. Aile izleğinin ele alındığı tematik odaklı bu çalışmamızda, her iki romandan ve diğer yapıtlardan alıntılar yapılarak çeşitli tespitlerde bulunulmuştur.

1. BÖLÜM

FRANSIZ DEVRİMİ VE AİLE KAVRAMI

Bu bölümde aile, 19. yüzyıl Fransa'sında aile, Fransız devrimi, ihtilal zamanı Fransız toplumu konularına yer verilmiştir. Bu konular detaylı bir şekilde ele alınmış ve yapılacak roman analizleri öncesi 19. yüzyılda toplumun sosyolojik, politik ve ekonomik yaşam şekilleri hakkında bilgiler verilmiştir. İlk olarak aile kavramı ele alınmış ve detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1.1. TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLE

Aile, bir toplumun en önemli yapı taşı olup aynı zamanda bireylerin yaşamlarındaki en temel sosyal birimdir. Tarih boyunca farklı kültürlerde ve toplumlarda aile yapısı değişiklik göstermiş olsa da aile kavramı her zaman önemini korumuştur (Smith, 2020; 45). Nitekim Kızılcık ve Erjem (1994) aileyi; insan soyunun devam ettiği, cinsel ilişkilerin bir düzen içerisinde gerçekleştiği, bir birey için sosyalleşmenin ilk ortaya çıktığı, ilişkilerin temayüle bağlı kurallarla gerçekleştiği, nesilden nesile kültürel mirasların aktarıldığı, psikolojik, hukuksal, biyolojik, toplumsal, ekonomik ve buna benzer yönleri bulunan, temel bir sosyal birim olarak tanımlamaktadır.

Aile, genellikle kan bağı, evlilik veya evlat edinme yoluyla bir araya gelmiş bireylerin oluşturduğu bir gruptur. Aile üyeleri, birbirlerine karşı belirli hak ve sorumluluklara sahiptirler (Barnard, 2024; 55). Sosyologlar, psikologlar ve antropologlar aileyi çeşitli açılardan incelemiş ve farklı tanımlar ortaya koymuşlardır. Sosyologlar aileyi “Birincil sosyalizasyonun gerçekleştiği, bireylerin toplumsal normları ve değerleri öğrendiği birimdir.” şeklinde tanımlamaktadır. Antropolojik tanım olarak aile; biyolojik ve kültürel gereksinimlerin karşılandığı, çocukların bakımı ve yetiştirilmesiyle ilgilenen sosyal bir topluluktur, şeklinde tanımlanmaktadır. Psikologlar ise aileyi; bireylerin duygusal destek buldukları, kimlik gelişimlerini sürdürdükleri ve güvenli bir bağlanma geliştirdikleri bir ortam olarak tanımlamaktadır (National Geographic, 2024; 32).

Küreselleşen dünyada toplumlar farklılaşmakta dolayısıyla kültürler de

değişmektedir. Farklı toplumlarda ve kültürlerde çeşitli aile tipleri bulunmaktadır. Başlıca aile tipleri çekirdek aile, geniş aile, tek ebeveynli aile, çocuklu çiftler ve genişletilmiş aile olarak bilinmektedir. Çekirdek aile (Nükleer Aile); anne, baba ve çocuklardan oluşan en temel aile birimidir. Geniş aile (Büyük Aile) ise çekirdek aileye ek olarak büyükanne, büyükbaba, amca, hala gibi diğer akrabaları da içeren aile yapısıdır. Tek ebeveynli aile, çeşitli sebeplerden dolayı (boşanma ve ölüm gibi) sadece anne veya babanın bulunduğu çocuklu aile yapısıdır. Çocuklu çiftler ise evlat edinme veya biyolojik yollarla çocuk sahibi olan eşcinsel çiftler olarak bilinmektedir. Genişletilmiş aile, birden fazla jenerasyonun bir arada yaşadığı aile tipidir, bu yapıda genellikle büyük aile fertleri bir arada bulunmaktadır (Johnson, 2018; 76).

Aile, sosyolojik, biyolojik, ekonomik, kültürel işlevleri yerine getiren bir kurumdur. Hayatın sürdürülebilirliği için bu işlevler oldukça önemlidir. Soyun devamlılığını sağlama, ekonomik ihtiyaçların karşılanması, iş bölümü ve kaynakların paylaşımı, topluma uyum sağlamaları açısından çocukların eğitim ve öğrenimi, aile bireylerinin duygusal açıdan gereksinimlerinin karşılanması, barınma ve güvenli bir ortamın sağlanması, kültürel değerlerin, ananelerin ve sosyal mirasların sonraki nesillere aktarılması ve aile üyelerinin sosyolojik, fizyolojik ve psikolojik güvenliklerinin sağlanması bu işlevlerden bir kısmını oluşturmaktadır.

Aile yapısı ve rolleri, tarih boyunca toplumsal, ekonomik ve kültürel değişimlere bağlı olarak evrim geçirmiştir. Sanayi devrimi, şehirleşme, kadınların iş gücüne katılımı, modernleşme gibi faktörler aile yapısını ve dinamiklerini önemli ölçüde etkilemiştir. Günümüzde aile kavramı daha geniş bir çerçevede değerlendirilmektedir ve farklı aile biçimleri kabul görmektedir (Hareven, 1991; 102)

“Her toplumun aile yapısı farklılık göstermektedir. Bunun nedeni toplum ve ailenin adeta ayrılmaz bir bütün olmasından kaynaklanmaktadır. Toplumlar da birbirlerinden farklı olduğu için, toplumlardaki aile yapılarının farklı olması anlaşılır ve normal bir durumdur. Ailelerdeki farklılıkların nedeni; değer yargıları, gelenek ve görenekler, dini inanışlar, mekân ve hatta uğraşı alanlarının farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır. Aile yapılarındaki bu farklılığın en önemli nedenlerinden birisi de farklı toplumsal değerler ve ilişkilerdir. Toplumun sahip olduğu normatif yapılar, evlilik çeşitleri ve evlilikle

kazanılan statüleri belirler.” (Akkaya, 2018: 4).

Toplumdaki değişimler, doğrudan aile yapısını ve işleyişini etkilerken, ailedeki değişimler de toplumun genel yapısını etkilemektedir. Bu nedenle, aile ve toplum arasındaki ilişki dinamik ve karşılıklıdır (Giddens, 2006: 200-220).

Özetle aile, bireylerin yaşamlarında merkezi bir rol oynamakta ve toplumsal düzenin devamlılığı için vazgeçilmez bir yapı taşı olarak bilinmektedir. Aile yapısının ve işlevlerinin anlaşılması, toplumsal problemlerin çözümünde ve bireylerin refahının artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Fransız Devrimi ve Aile başlığı altında Fransız devrimi ve ihtilal zamanında Fransa toplumunda aile kavramı hakkında bilgiler verilecektir. İhtilalın sebepleri ve ihtilal anında Fransa’da yaşanan politik, sosyolojik, ekonomik gibi toplumu etkileyen konulardan bahsedilecek ve söz konusu zamanda aile yapısı, aile içi ilişkiler ve ailelerin sahip olduğu yasal haklara değinilecektir.

1.2. FRANSIZ DEVRİMİ VE AİLE

Fransız Devrimi, 1789'da başlayıp 1799'a kadar sürmüştür. Bu devrimle birlikte, Fransa'da büyük dini, sosyolojik, toplumsal ve politik değişimler olmuştur. Bu dönem, modern tarih açısından büyük önem taşımaktadır. Monarşilerin gücünün sınırlanması, kilisenin gücünün zayıflaması, toplumsal sınıflar arasındaki makas aralığının azalması gibi durumlar bir takım olay ve reformları tetiklemiştir (Jones, 2020a: 45). Fransız Devrimi'nin birçok karmaşık nedeni vardır, ancak başlıca sebepler şöyle özetlenebilir:

Ekonomik Zorluklar: Fransa'nın devlet borcu, Amerikan Bağımsızlık Savaşı'na katılım ve lüks saray harcamaları nedeniyle oldukça yüksektir. Vergi sistemi adaletsizdir, soylular ve kilise vergiden muaf tutulurken, ağır vergiler köylü ve burjuva sınıfını ezmektedir (Smith, 2015a: 102).

Toplumsal Eşitsizlikler: Üç sınıf sistemi (Estates) olarak bilinmektedir. Birincisi Clergy - Kilise, ikincisi Nobility - Soylular, üçüncüsü ise Commoners - Halktır. Üçüncü sınıf, nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturmasına rağmen en az hakka sahiptir (Brown, 2017: 33).

Aydınlanma Düşünceleri: Voltaire, Rousseau, Montesquieu gibi Aydınlanma

düşünürlerinin fikirleri, özgürlük, eşitlik ve kardeşlik (liberté, égalité, fraternité) kavramlarını yaygınlaştırmıştır. Bu fikirler, mutlak monarşi ve feodal düzenin meşruiyetini sorgulamaktadır (Williams, 2018a: 211).

Kötü Hasatlar ve Kıtlık: 1780'lerde yaşanan kötü hava koşulları ve kötü hasatlar, gıda kıtlığına ve fiyatların yükselmesine neden olmuştur. Halk, açlık ve sefalet içinde yaşarken, sarayın lüks yaşamı büyük öfkeye yol açmıştır (Clark, 2019a: 98).

Mayıs 1789'da devrimin başlangıcı ile Kral XVI. Louis tarafından Genel Meclis (Estates-General) ve Ulusal Meclis (Assemblée Nationale) toplanmıştır. 1614'ten beri toplanmamış olan Estates-General meclisi mali krizi çözmek için adaletsiz oylama sistemine karşı çıkararak kendilerini Ulusal Meclis ilan etmiştir (Davis, 2020a: 156). Öte taraftan Bastille Hapishanesi'nin basılması (14 Temmuz 1789) devrimin simgesel başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bastille'in düşüşü, monarşiye karşı halkın gücünü ve isyanın ciddiyetini göstermiştir (Evans, 2016a: 54).

Ulusal Meclis, temel insan haklarını ve vatandaşlık haklarını içeren İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi (Ağustos 1789)'ni kabul etmiştir. Özgürlük, mülkiyet, güvenlik ve baskıya karşı direnme gibi haklar güvence altına alınmıştır (Foster, 2015a: 43). 1792'de monarşi sona ermiş ve Fransa'da Cumhuriyet ilan edilmiştir. Kral XVI. Louis yargılanmış ve vatana ihanet suçundan giyotinle idam edilmiştir. Bu durum kralın yargılanması ve kralın idamının onaylanması olarak tarihe damgasını vurmuştur (1793) (Jackson, 2018a: 132).

Fransız Devrimi, modern demokrasi, insan hakları ve ulus-devlet kavramlarının gelişiminde önemli bir dönüm noktasıdır. Devrim, monarşik ve feodal düzenlerin sona ermesini sağlayarak, halk egemenliğine dayalı yönetim biçimlerinin yayılmasına katkıda bulunmuştur (Kelly, 2017: 78). Ayrıca, Fransız Devrimi'nin idealleri, dünya genelinde birçok toplumsal hareket ve devrim için ilham kaynağı olmuştur (Miller, 2019: 165).

1.2.1. 19. Yüzyılda Fransız Toplumu

19. yüzyıl Fransa'sında aile yapısı ve toplumsal dinamikler, sanayileşme, kentleşme ve politik değişimlerin etkisiyle önemli ölçüde dönüşüme uğramıştır. Bu dönemde Fransız aile yapısını ve ilişkilerini etkileyen başlıca unsurlar; sanayileşme ve kentleşmedir. 19. yüzyılın ortalarında sanayi devrimi Fransa'yı etkisi altına almıştır. Bu durum, ailelerin kırsal

alanlardan kentsel bölgelere göç etmesine neden olmuştur (Smith, 2010: 45). Sanayileşme ile birlikte işçi sınıfı aileleri, fabrikalarda çalışmak üzere şehirlerde toplanmaya başlamıştır. Bu şekilde kentleşme ortaya çıkmıştır. Şehirleşme, geleneksel aile yapılarının değişmesine yol açmış, büyük aileler küçülerek çekirdek aile yapısına evrilmiştir. Aile üyeleri, iş olanakları nedeniyle birbirlerinden uzaklaşmış ve aile bağları oldukça zayıflamıştır (Brown, 2015: 102).

İhtilal ve kentleşmeyle beraber geleneksel geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş yaşanmıştır. Anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile, modern toplumun temel birimi haline gelmiştir (Jones, 2012: 78). Ailede babanın otoritesi daha etkin hale gelmiştir. Baba, aile reisi olarak kabul edilirken, annenin rolü daha çok ev içi görevlerle sınırlanmıştır. Ailede çocuk sayısı genellikle yüksektir, ancak sanayileşmenin ve yaşam standartlarının iyileşmesiyle birlikte doğum oranlarında bir düşüş gözlenmiştir (Williams, 2018a: 45). Kadınlar, ev içi sorumluluklarla sınırlı bir rol üstlenmişlerdir. Eğitim ve çalışma hayatına katılımları oldukça sınırlıdır (Kelly, 2016: 211).

Evlilik, genellikle ekonomik ve sosyal ittifaklar olarak görülmektedir. Boşanma ise nadirdir ve toplumsal olarak hoş karşılanmamaktadır. 1884 yılında kabul edilen Naquet Yasası ile boşanma daha erişilebilir hale gelmiştir (Davis, 2020b: 156).

19. yüzyılın sonlarına doğru eğitim zorunlu hale getirilmiştir. 1881-1882 Jules Ferry Yasalarıyla ilköğretim ücretsiz, laik ve zorunlu hale getirilmiştir (Clark, 2019b: 98).

Çocuklar, aile ekonomisine katkıda bulunmak için çalışmak zorunda kalabilmektedir. Sanayi devrimi ile birlikte çocuk işçiliği yaygın bir sorun haline gelmiştir. Sanayileşmenin etkisiyle işçi sınıfı aileleri, zor ekonomik koşullar altında yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Çocuklar çoğunlukla ekonomik yükü hafifletmek için çalışmak zorunda kalmaktadır (Evans, 2016b: 54). Orta sınıf aileler ise, sanayi ve ticaretin gelişmesiyle ekonomik güç kazanmışlardır. Bu sınıf eğitilmiş ve kültürlü bir yaşam sürdürmeye önem göstermiştir (Foster, 2015b: 43). Kırsal kesimdeki aileler ise, tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaya devam etmiştir. Ancak, bu aileler de sanayileşme ve kentleşmenin etkisiyle değişim geçirmek zorunda kalmıştır (Jackson, 2018b: 132).

Katolik Kilisesi, aile yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Aile içi ilişkilerde ahlaki ve dini değerler ön plandadır. Aile içinde gelenek ve göreneklere bağlılık güçlü bir

haldedir. Evlilik, doğum ve ölüm gibi önemli olaylar, geleneksel ritüellerle kutlanmaktadır (Jones, 2020b: 45). 19. yüzyıl Fransa'sında aile, toplumsal değişimlere paralel olarak dönüşüm geçirmiştir. Sanayileşme, kentleşme, eğitim reformları ve kadın hakları hareketleri gibi faktörler, Fransız aile yapısının modernleşmesine katkıda bulunmuştur (Smith, 2015b: 102).

1.2.2. 19. Yüzyıl Fransız Toplumunda Aile

19. yüzyılda çekirdek aile yapısı, özellikle kentlerde yaygın hale gelmiştir. Anne, baba ve çocuklardan oluşan bu aile tipi, sanayileşme ve şehirleşme ile birlikte daha belirgin bir rol almıştır. Kırsal kesimlerde ise geniş aile yapısı devam etmiştir. Birden fazla jenerasyonun aynı çatı altında yaşadığı, büyükanne, büyükbaba, amca, hala gibi diğer akrabaların da aileye dahil olduğu geniş aile yapısı kırsal toplumun karakteristik bir özelliği haline gelmiştir (Smith, 2010: 45).

Evlilik, sosyal ve ekonomik ittifakların bir yolu olarak görülmüştür. Aileler, ekonomik durumları ve sosyal statülerini korumak için çocuklarının evliliklerini dikkatle planlamıştır. Fransız Devrimi sonrası getirilen yeni yasalar, boşanmayı yasal hale getirmiştir ancak Napolyon'un Medeni Kanun'u (1804) ile boşanma zorlaştırılmıştır. Yine de 19. yüzyıl boyunca boşanma yasal bir seçenek olarak varlığını sürdürsede nadir görülen bir durum haline gelmiştir (Jones, 2012: 78). Cinsiyet rolleri belirginleşmiş ve katılaşmıştır. Erkekler genellikle ailenin geçimini sağlayan taraf olarak görülürken, kadınlar ev işleri ve çocuk bakımı ile sorumlu bir hal almıştır. Kadınların eğitim ve iş gücüne katılımı sınırlıdır. Ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru kadın hakları hareketleriyle bu roller sorgulanmaya başlanmış ve değişim sürecine girilmiştir (Kelly, 2016: 211).

19. yüzyılın başlarında, tarım toplumunda aile, aynı zamanda bir üretim birimi olarak işlev görmüştür. Aile bireyleri birlikte çalışarak geçimlerini sağlamışlardır. Sanayileşme ile birlikte, özellikle kentlerde yaşayan aileler için bu durum değişmiştir. Erkekler fabrikalarda çalışırken, kadınlar genellikle ev işleriyle meşgul olmuştur (Williams, 2018b: 45).

Çocukların eğitimi genellikle aile içinde veya kilise tarafından sağlanmaktadır. 19. yüzyılın sonlarına doğru, devlet okulları yaygınlaşmış ve zorunlu eğitim yasaları yürürlüğe girmiştir. Aile, çocukların toplumsal normları ve değerleri öğrendiği ilk yer olarak bilinmektedir. Sosyalleşme süreci, aile içinde cinsiyet rolleri, ahlaki değerler ve toplumsal

beklentiler üzerinden şekillenmektedir (Clark, 2019b: 98).

19. yüzyılın sonlarına doğru, kadın hakları hareketleri güç kazanmaya başlamıştır. Kadınların eğitim ve çalışma hayatına katılımı artmaya başlamıştır. Bu değişim, aile içi cinsiyet rollerinin ve dinamiklerinin dönüşümüne yol açmıştır. Kadınlar, ev dışında da ekonomik katkı sağlamaya başladıkça, aile yapısında daha eşitlikçi ilişkiler ortaya çıkmaya başlamıştır (Davis, 2020b: 156).

19. yüzyıl Fransız toplumunda aile, büyük toplumsal ve ekonomik dönüşümlere rağmen, toplumun temel yapı taşı olarak varlığını sürdürmüştür. Değişen ekonomik koşullar, şehirleşme ve kadın hakları gibi dinamikler, aile yapısını ve işlevlerini dönüştürmüştür. Ancak, aile içindeki cinsiyet rolleri ve toplumsal normlar, büyük ölçüde geleneksel kalmaya devam etmiştir. Bu dönemde aile hem geleneksel değerlerin koruyucusu hem de modernleşme sürecinin bir parçası olarak önemli bir rol oynamıştır (Smith, 2015b: 102).

Bir sonraki bölümde Honoré de Balzac'ın hayatına değinilecek, *Bette Abla* ve *Goriot Baba* romanlarının derinlemesine incelenmesi yapılacaktır.

2. BÖLÜM

HONORÉ de BALZAC'IN HAYATI VE *BETTE ABLA* İLE *GORIOT BABA* ROMAN İNCELEMLERİ

Bu bölümde öncelikle Honoré de Balzac'ın hayatına değinilmiştir. Honoré de Balzac'ın hayatı farklı kitaplardan araştırılmış ve yazarın kendi hayatıyla ilgili anektotlardan da faydalanarak kapsamlı bir çalışma yapılmıştır. Daha sonra *Bette Abba* ve *Goriot Baba* romanları analiz edilmiştir. Bu romanlarda aile, aile içi ilişkiler, sadakat, şefkat, merhamet, aldatma gibi duygular incelenmiştir. Realist bir yazar olan Balzac'ın söz konusu roman konuları ve kahramanları ile 19. yüzyıl Fransa'sındaki toplum hayatının ve bireylerinin bağdaşıp bağdaşmadığına bakılmıştır.

2.1. HONORÉ de BALZAC'IN HAYATI

Honoré de Balzac, 20 Mayıs 1799'da Fransa'nın Tours şehrinde doğmuş, 18 Ağustos 1850'de Fransa'nın Paris kentinde vefat etmiştir. Bir çok sayıda roman yazan ve eserlerini *İnsanlık Komedyası* adı altında toplayan ünü dünyaca bilinen Fransız bir yazardır. Babası Bernard François, gelirini toprak işçiliğinden elde eden, sıradan bir ailede dünyaya gelmiş ve 43 yıl kamu hizmetinde bulunmuştur. Annesi Charlotte Sallambier, kumaş tüccarı olan soylu bir ailenin evladıdır. Honoré de Balzac işte bu çiftin ilk çocuğudur. İki kız kardeşi ve birde erkek kardeşi vardır.

Balzac doğduktan sonra okul çağına kadar başka bir aile tarafından himaye edilir. Bu zamana kadar ailesini sadece hafta sonları görebilmektedir. Okul çağına geldiğinde yani yedi yaşına bastığında Vendome'da Collège des Oratoriens'da yatılı okumaya başlar. Daha sonra ailesinin Paris'e taşınmasıyla eğitimine Paris'te Lepitre'de devam etmiştir. Sayısız eserler veren ve bu eserlerde aile hayatını ele alan yazar, kendi ailesiyle çocukluğunda pek vakit geçirememiş doya doya anne ilgisini ve şefkatini görememiştir. Hatta yıllar sonra bile eşine annesi hakkında içinde dinmek bilmeyen bir öfkeyle şunları söyleyecektir:

“Ah bir bilseydiniz annemin ne tür bir kadın olduğunu: hem bir gaddar hem de gaddarlığın ta kendisi. Zavallı Laurence'ı ve büyük annemi öldürdükten sonra,

şimdi de kız kardeşimi toprağa göndermeye kararlı. Birçok nedenden dolayı benden nefret ediyor. Doğmadan önce bile benden nefret ediyordu. Onunla bağlarımı koparmak üzereydim; neredeyse bir zorunluluktu bu. Ama ben acı çekmeye devam etmeyi tercih ettim. Onun delirdiğini sanıp otuz üç yıldır arkadaşı olan bir doktora danıştık. Doktor bize şöyle dedi:

-“Hayır, deli değil. Sadece kötü biri.”...

Benim hayatımdaki tüm kötülüklerin sebebi annemdir.”(Zweig, 2019: 40)

Yatılı okul döneminde evine hemen hemen hiç gitmemiş aynı zamanda ailesi tarafından da yok denecek kadar az ziyaret edilmiştir. Bu nedenledir ki “*Louis Lambert*” karakterini anne babası olmayan bir çocuk olarak ortaya çıkarmıştır. Kendi içsel yaşantısını, duygularını okul hayatında yaşadığı zorlukları bu karakter aracılığıyla anlatmıştır.

Yatılı okul dönemi Balzac için çok başarılı bir süreç olarak geçmemiştir. Çocukluk neşesi adeta yok olmuş soluk benizli, huyu suyu bozulmuş, arkadaş ortamında kabul görmeyen bir çocuk durumuna gelmiştir. Okul hayatı kötü olan bu çocuğu belki de derinden etkileyen en büyük neden aile ilgisizliğidir:

“Aile ocağında, okulda, yatılı okulda çektiğim acılar bu kez de farklı bir biçimde Pension Lepitre’de bulunduğum sırada tekrarlanıyordu. Babam yanıma hiç para vermemişti. Bana bakıldığını, benim sürekli Latince ve Yunanca ile uğraşıp durduğumu bilmek, anne ve babamın memnun olması için yeterliydi. Yatılı okulda geçirdiğim dönemde neredeyse binlerce çocuk tanıdım, ama anne babası bu kadar umursamaz olan tek bir kişiyle bile karşılaştığımı hatırlamıyorum.”(Zweig, 2019: 53).

Gerek okulda gerekse ailevi durumdan dolayı yaşadığı içsel ve dışsal problemlere rağmen Balzac güçlülükle de olsa hukuk talebesi olmayı becermiştir. Ailesi tarafından önceleri gündüzleri Guyonnet de Merville isimli bir avukatın yanında kâtip olarak çalıştırılmıştır. Daha sonra ise Passez adında bir noterin yanında çalışmaya devam etmiştir. Ailesi bu durumdan memnundur. Oğulları kendi istekleri doğrultusunda hareket etmektedir. Ancak Balzac 1819 yılının bir bahar günü isyan ederek hukuku ve noterliği istemediğini ailesine korkusuzca haykırır. Balzac ne olmak istediğine çoktan karar vermiştir. Çocukluğundan beri aklında olan yazarlık mesleğini ifa edecektir.

Annesi elbette tepkilidir. Kendi soyunu itibarını düşündüğünden oğlunun isteğini gözetmeyerek bu duruma itiraz etmiştir. Aynı zamanda Napolyon döneminde zorluklar yaşayan babası artık maddi olarak iyi durumda değildir. Anne ve yakınları, parasal anlamda zor bir süreç geçirilirken oğullarının geleceği, para getirip getirmeyeceği net olmayan bir meslekle ilgilenmesine karşı çıkmıştır. Ancak babası annesine göre daha ılımlı ve olumlu karar vermiş ve oğlunu bu isteğini gerçekleştirmesi hususunda onu desteklemiştir. Böylelikle Balzac, annenin üstünlüğünü ilk defa yerle bir etmiş ve kendi için seçtiği yaşam döngüsü başlamıştır.

Balzac için, Les Desi eres’de, 9 numara olan her tarafı d        tavan arası dairede çok az bir b       yazarlık d  nemi başlamıştır. Bu daire annesi tarafından Balzac’ın yazarlıktan vazgeçmesi umuduyla tutulmuştur. Balzac daha sonra yaşıadığı ve yazarlık d  nemin başladığı bu harabe evi “*Tilsımlı Deri*” de detaylı bir şekilde anlatmıştır. Balzac  alı ma disiplini olan ve eser yazma s  z konusu olduğunda kendisine oldukça sıkı kurallar uygulayan bir yazardır. İlk eseri “*Cromwell*” nihayet ortaya çıkmıştır. Eserini ailesinden kendine en yakın hissettiğı aynı zamanda akıl hocası ve sırdaşı olan kız kardeşine hep fikir danışarak tamamlamıştır. Ancak bir trajik oyun olan bu eser maalesef başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Balzac yaşıadığı bu hezimetten sonra hiçbir şey ba aramamış durumunda kalmamak ve biraz da olsa para kazanmak adına başkaları adına yazılar yazmıştır. Bu şekilde oldukça uzun bir s  re yazılar yazmış hatta ailesinin yanına d  nd   nde bile bu şekilde yazmaya devam etmiştir.

“ ocukken okulda baskı altında tutulmuş, ailesinin kölesi olmuştur, gençliğini ise sadece kendisini bu esaretten kurtarabilecek fidyeyi toparlayabilmek üzere kirli paralar kazanabilmek için harcamıştır. Çalışma zorunluluğundan kurtulabilmek için çalışmış, angaryalardan kurtulabilmek için angarya i ler yapmıştır.”(Zweig, 2019: 96).

Balzac çok uzun s  re bu şekilde çalıştıktan sonra edit rl  k, matbaacılık hatta hurufat d    mhanesi açarak işletmecilik bile yapmıştır. Ancak bu işlerde de maalesef başarılı olamamıştır. Balzac başarısızlıklarla kenara çekilen pes eden bir yapıya sahip değildir. Bu y  zden hayatı boyunca da birçok farklı alanlarda da yılmadan girişimlerde bulunmaya

devam etmiştir.

Bu arada Balzac için kendisine zenginlik ve şöhret kapılarını açacak başka bir seçenek daha vardır. Balzac'ın düşündüğü bu seçenek zengin kadınlardır.

“Ah biri çıkıp bu çorak yaşamıma sihirli değneğiyle bir dokunsa keşke! Yaşamın güzelliklerinden hiçbirinin tadına varamadım henüz... Bu açlık öldürecek beni, hiçbir şey arzularımı tatmin etmiyor. Ne çıkar? Sadece iki tutkum var: aşk ve şöhret. Şimdiye kadar ikisi de gerçekleşmedi.” (Zweig, 2019: 97).

Gençlerin düşlerinde kurdukları aşklara bile uzaktır. Balzac, sürekli aile baskısı üzerinde ve başarısızlıklarla bezenmiş, en çok teselli beklediği annesini yanında bulamayan biridir. Balzac kendisine anne şefkati gösterecek ilişkiler kurmaya başlar. Bunlardan biri ve en önemlisi annesi yaşlarında olan Madame de Berny'dir. Onu kendisine gönderilen bir melek olarak gören Balzac, Madame de Berny'i omuzunda ağlayabileceği, düştüğünde elinden tutup kaldıracağı ve kendine getireceği, parasız kaldığında yardım alabileceği biri olarak görmektedir. Ömrünün sonuna kadar da hep ondan minnettarlıkla bahsedecektir. Nitekim Zweig (2019), Balzac'ın bu durumunu şöyle ifade etmektedir: Madame de Berny, Balzac için bir anne, bir arkadaş, bir eş, bir aile, bir danışmandır. Her ihtiyaç duyduğu anda Madame de Berny, Balzac'ın yanında olmuştur. Bazen maddi yardımlarla bazen tesellilerle Balzac'ı avutan Madame de Berny Balzac'la ağlamış, Balzac'la gülmüştür. Madame de Berny'i bir kurtarıcı olarak gören Balzac, onun acılarını dindirdiğini söylemiştir. Ayrıca onun eksikliğini kendi yokluğu anlamına geldiğini de vurgulamıştır. Kısacası “Madame de Berny olmasaydı büyük ihtimalle ölmüş olurum.” demiştir.

Balzac, üst üste yaşadığı iflaslarla, aşk hayatıyla, içinde bulunduğu aile ortamı ve çevresel koşullar yüzünden hayal gücüne realist düşünme yetisini eklemiştir. Ona göre romantik süsler sadece kandırmacadır. Gerçeklik, onun da sanatının bir ürünü haline gelmiştir. Borçlar nasıl ödenir, ödenemediğinde nasıl çıkış yolları aranır, maddi güç nasıl elde edilir ve o güç nasıl kaybedilir hepsini çok iyi bilmektedir. Aynı zamanda aile ilişkileri, iş ilişkileri ve aşk ilişkileri bunun içinde aldatmanın her türlüşünü de tecrübe etmiş, hayal gücüyle birlikte harmanlamış ve ortaya muhteşem baş yapıtlar çıkarmıştır. *Tılsımlı Deri, Louis Lambert, César Briteaou, Sönmüş Hayaller* bu durumları yansıtan başlıca eserleridir.

“Balzac asıl mesleğini keşfetmiştir: kendi çağının tarihçisi; kimi zaman Paris

kimi zaman Fransa kimi zamanda dünya adını alan o devasa organizmanın psikoloğu ve fizyoloğu, ressamı ve doktoru, avukatı ve şairi olacaktır. İlk olarak olağanüstü büyük bir çalışma gücüne sahip olduğunu keşfettikten sonra, şimdi de en az birincisi kadar önemli bir keşif yapmış, bu gücü nereye yönelteceğini anlamıştır; böylece Balzac kendisini bulmuştur.”(Zweig, 2019: 160).

Balzac eserlerini yazarken oldukça titiz davranmaktadır. Bir eser yazmaya başladığında adeta kendini kaybetmekte, yorgunluk uykusuzluk nedir bilmemektedir. Çoğu zaman gece gündüz yazmaya devam etmektedir. Bu uzun çalışma saatlerinin verimli olması için çok fazla kahve tüketmektedir. Bu durum da sağlığını tehlikeye sokmaktadır. Ama o yaşadığı bu sağlık problemlerini hiç umursamamaktadır.

Balzac için eserlerini yazarken hem dostu hem kız kardeşi Laure’un dışında bir de Zulma Carraud’un fikirleri de çok önemlidir. Bu kadın tıpkı Madame de Berny gibi evlidir. Ancak Balzac çok istemesine rağmen Zulma Carraud kendisiyle bir gönül ilişkisine geçmemiştir. Balzac için gerektiğinde bir anne bazen bir eleştirmen bazen de paraya sıkıştığında yardımına koşan samimi bir dost olmuştur. Çok uzun zaman geçmesine, hayatına birden fazla kadın girmesine hatta evlenmesine rağmen ona olan minnettarlığını hiçbir zaman unutmamıştır. Nitekim yıllar sonra onun için yazdığı bu satırlar bu duyguları destekleyici niteliktedir.

“Seni düşünmekten, seni sevmekten ve şu anda yaptığım gibi seninle konuşmaktan hiçbir zaman vazgeçemedim.”(Zweig, 2019: 190-191).

Balzac eserleriyle tanınır hale geldikten ve ünlenme dönemlerine geçtikten sonra mali durumunu iyi yönetememiş, pervasızca alışverişler yapmış, ilişkileri için seyahatlere çıkmış ve genellikle sorumlu davranamamıştır. İşte böyle durumlarda hiçte istemediği halde mecburiyetten annesinin tutumluluğuna ve evi çekip çevirmesine ihtiyaç duymuştur. Annesi için ona ihtiyaç duyulması elbette bir gurur kaynağıdır ancak bu maddi konularla başa çıkmak annesi içinde oldukça güç bir durumdur. Balzac bu durumlarda mental olarak zorluklar yaşamakta ve kimi zaman intiharı düşünmektedir. Fakat her defasında bir şekilde bu durumların üstesinden gelmekte ve anka kuşu gibi küllerinden doğmaktadır. Bu zamanlarda her zamankinden daha fazla çalışmakta ve üretkenliğini oldukça artırmaktadır.

Albert Chabert, Eugène Grandet gibi eserler işte tamda bu zamanlarda ortaya çıkmıştır. Balzac, bu durumu şu şekilde ifade etmektedir.

“En iyi eserler bana hep en derin korkuları ve çaresizlikleri yaşadığım zaman gelir.” (Zweig, 2019: 241).

Balzac eserlerinde tüm dünya insanlarını her yönüyle ele almaktadır. Vurgulamak istediği duyguyu ya da karakteri abartmaktan asla çekinmemektedir. Hatta bir romanda kullanılan bir karakteri başka bir romanında görmek mümkündür. Balzac, az kişiyle toplumun tüm gerçekliğini sunabilmekte, olayların geçtiği mekanları tam bir dinamizmle en ufak ayrıntısına kadar tasvir ederek okuyucuya aktarabilmektedir. Çünkü Balzac’ın yazım felsefesine göre mekândaki en küçük cisim bile mekânda bulunanları yansıtmalı ve gerçeklikten uzak olmamalıdır. İşte tüm bunlar 17 cilt olan *İnsanlık Komedyası*’nın oluşturmasında büyük rol oynamıştır. Artık Balzac’ın arkasında koca bir okur kitlesi olması şaşırtıcı değildir.

“Dünyanın İnsanlık Komedyası içinde bu şekilde fethi, bütün yaşamın sıkıştırılmış halde iki el arasında sıkıca tutulması, tıpkı Napolyon’un modern tarihte eşsiz oluşu gibi modern edebiyatta hayallerinden daha müthiş değildir. Napolyon’un resminin altına şunu yazması boşuna değildir: “Ce qu’il n’a pu achever par l’épée je l’accomplirai par la plume.” [Onun kılıçla sona erdiremediğini ben kalehimle tamamlayacağım.] (Zweig, 2008: 14).

1840’lı yıllara gelindiğinde Balzac artık Avrupa’da da tanınmış hale gelmiştir. Ünü dönemin yazarlarından daha hızla yayılmaktadır ve gazetelerde kendinden söz ettirmektedir. Balzac bir taraftan hiç durmadan yazarken diğer taraftan bedenini horca kullanmaktadır. Çok az uyumakta ve çok fazla kahve tüketmekte ve sağlığına dikkat etmemektedir. Yazarın bedeni olumsuz yönde sinyaller vermektedir. Bu durumu hisseden Balzac bunun için bir şey yapmayı düşünmemektedir. Bağışıklık sisteminin de zayıflamasıyla sıkça hastalanmaya başlayan Balzac, bu durumu hiç umursamaktadır. Ona göre *“İnsanlık Komedyası”*’nı tamamlamak her şeyden daha önemlidir. Bunu gerçekleştirebilmesi için hayatını düzene sokacak ve mali yardımlarda bulanabilecek yeterli para ve şöhrete sahip olan Madame de Hanska ile evlenmesi gerekmektedir. Her ne kadar borç içinde de olsa da müstakbel eşiyle birlikte kalacağı Les Jardies’yi dizayn etmekten ve o ev ile ilgili hayaller kurmaktan da

kendini alamamaktadır. Bu durumun Balzac'ı üzmesi söz konusu hayalleri kurmasına engel olamamıştır.

“Beklentiden dolayı neredeyse aklınızı yitirdiğiniz anlar vardır; işte ben tam bu durumdayım. Tüm yaşamımı bu hedefe o kadar kilitlemişim ki, kendimi içten içe kırgın hissediyorum.” (Zweig, 2019: 478).

1850 yılı gelip çatığında Balzac, uzun yıllarını onunla evlenebilmek için harcadığı bir dargın bir barışık kavuşma arzusundan dolayı çok can sıkıntısı çektiği Madame de Hanska ile evlenir. Aynı zamanda çok zahmet çektiği duvarından odasına, kapısından güneş gören cephelerine hatta yemek için kullanılacak porselenlerine kadar abartarak anlattığı evine de nihayet kavuşmuştur. Bu olay Balzac için çok önemlidir. Çünkü yıllardır arzuladığı, kimi zaman dostu, kimi zaman danışmanı, kimi zaman sevdiceği olan Madame de Hanska ile birlikte yaşayacaktır artık Balzac. Ayrıca bu ev hayalini kurduğu ve hayallerinde döşediği evdir. Honoré de Balzac bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Mutlu bir çocukluk geçirmedim ve ilk baharım da çiçeklerle bezenmemiştir; şimdi parlak bir yaza ve en tatlı sonbahara sahip olacağım. Ve belki de benim mutlu evliliğim bu bakış açısından size de kişisel bir teselli gibi gelir. Size, kaderin, uzun acıların sonunda paylaştırdığı hazinelere sahip olduğunu gösterir.” (Zweig, 2019: 537).

Ne yazık ki Balzac'ın bu mutluluğu da kısa sürmüştür. Her ne kadar uzun yıllar hayalini kurduğu kişi ile evlense de artık naçiz bedeni iflas etmiştir. *“İnsanlık Komedyası”* için çok özenerek döşediği çalışma odasında tek bir satır bile yazamamıştır. Balzac 1850 yılı Ağustos ayında bir gece vakti hayata gözlerini yummuştur.

Balzac, duygularını zirvede yaşayan bir kişiliktir. Kimi zaman roman kahramanlarının sanal alemine dalmakta kimi zaman onların yaslarını tutmakta, onlarla üzülmekte, onlarla sevinmekte ve onlarla yatıp onlarla kalkmaktadır. Balzac romanlarını yazarken gerçek ve sanal alem arasında kalmakta bazen roman kahramanlarının yasını tutmaktadır. Zweig (2008), Goriot'u, Crevel'i, Nucingen'i ... zengin eden Balzac'ın zamanla hem kendi sermayesini hem de zaman sermayesini yavaş yavaş tükettiğini belirtmektedir. Nitekim dediği gibi de olmuştur. Balzac, tam mutluluğu bulduğunu düşündüğü anda bedeni bu olanları kaldıramamış 18 Ağustos 1850'de Fransa'nın Paris

kentinde bu dünyadan ayrılmıştır.

2.2. **BETTE ABLA ROMANI VE AİLE**

Honoré de Balzac, *Bette Abla* eserini 1946 yılında kaleme almıştır. Bu eser özellikle ortaya çıkardığı karakterler bakımından bir baş yapıt niteliği taşımaktadır. Romanın baş karakterlerinden olan Bette Abla hayatı boyunca bir başkasına muhtaç ve bağımlı olarak yaşamış, çocukluk döneminde ise hor görülmuş ve ötelenmiştir. Bu durum onu insanlara karşı düşmanca bakan ve kin besleyen bir karakter haline getirmiştir. Nitekim kendisine yapılan iyilikleri hiçbir zaman görmemektedir. Aksine çocukluk döneminde yaşamış olduğu ötelenmenin, hakir görülmenin hesabını kuzeni olan ve evlendikten sonra onu yanına alan Adeline'a kesmiştir. Tek gayesi ise bu ailenin darmadağın olmasını sağlamak ve izlemek olmuştur.

Bette Abla romanı hakkında analiz yapmadan önce aile ve aile içi ilişkileriyle ilgili roman kahramnalarının künyesini sunmanın analizleri anlama konusunda daha iyi olacağı düşünülmüştür.

Bette Abla: Çocukluk dönemini hor görülerek geçiren bundan dolayı da içinde aile üyelerine karşı büyük bir intikam duygusu besleyen bir karakterdir. Kendisi Barones Hulot (Adeline)'un evde kalmış sözde iyi yürekli amca kızıdır. Görünürde iyi yürekli, herkesin sırrını taşıyan, güler yüzlü, yardımsever ve her durumda ailesinin yanında olan biridir. Oysa ki Bette Abla bunların aksine hakir görülmenin vermiş olduğu aşağılık kompleksinin faturasını aile bireylerine kesmekte ve onların kötülüğü için elinden geleni ardına koymamaktadır. Evlenmek için birkaç kez fırsat yakalasa da bu fırsatları tepmekte gözünü Barones Hulot'un evliliğine dikmektedir. Kendisinin mutluluğu sadece ev halkının felaketi ile oacaktır.

Adeline (Barones Hulot): Adeline herkes tarafından çok sevilen ruhu güzel kendi güzel letafet sahibi iyi bir kadındır. Bette Abla'nın kuzenidir. Adeline bir köylü kızyken levazım subayı olan yakışıklı Hulot tarafından beğenilmiştir. İleriki süreçlerde bu durum evliliğe kadar gitmiş ve Adeline artık Barones Hulot olmuştur.

Baron Hulot: Adeline'nın müstakbel kocası yakışıklı Baron Hulot, önceleri levazım subayı olmuş daha sonra da bakanlığa bağlı devlet dairelerinde müdürlük yapmıştır. Baron Hulot

bir aile babası olmasına rağmen çapkın bir adamdır. Eşine sadece on iki yıl sadık kalmış, on iki yıldan sonra devamlı eşini yaşı küçük kızlarla aldatmış ve maddi anlamda ailesini oldukça mağdur etmiştir.

Hortense: Hulot ailesinin hem çok güzel hem de çok iyi yürekli olan kızı Hortense, babasının savurganlıkları yüzünden evlenememektedir. Ancak Hortense zekidir ve günü geldiğinde Bette Abla'nın gözdesi olan Wencelas'ı elinden alıp onunla evlenecektir.

Viktorin: Hulot ailesinin oğlu Viktorin, dönemin genç avukatlarından olup Célestin Crevel adında eski bir tüccarın kızı olan Célestine ile evlidir ve bir de çocukları vardır.

Célestin Crevel: Hulot'ların oğlu Viktorin'in kayınpederi olan Célestin Crevel, eski bir tüccardır. Célestin Crevel tıpkı Baron Hulot gibi çapkındır. Önceleri Baron Hulot'la yaşadığı bir kız davası yüzünden ona kin beslemektedir. Baron Hulot'dan intikam almak için her şeyi denemektedir. Hatta Barones Hulot'u baştan çıkarmaya çalışmış ancak bu maksadında hiçbir zaman ulaşamamıştır.

Crevel: Célestin Crevel'in kızıdır. Hulot ailesinin oğlu Viktorin ile evlidir ve bir çocuğu vardır.

Valérie Marneffe: Valérie Marneffe evli ve ailesi olan bir kadındır. Ancak hem kendisi hemde eşi ahlak yoksunudur. Valérie Marneffe kocasını hiç sevmemekte hatta ondan nefret etmektedir. Valérie Marneffe para için bedenini satmakta bir eş, bir anne olduğunu unutmaktadır. İlerleyen zamanlarda Baron Hulot'u da tuzağına düşüren Valérie Marneffe, Hulot ailesinin hem maddi hemde aile içi ilişkiler yüzünden büyük sorunlar yaşamışna sebep olacaktır. Nitekim Baron Hulot bu çirkin ailenin her ferdinin isteğini karşılayacak türden bir kurban niteliğindedir.

Jenny Cadine: Baron Hulot'un eşini aldattığı kadınlardan biridir.

Josépha: Baron Hulot'un eşini aldattığı kadınlardan biridir.

Wencelas: Bette Abla'nın gözdesi ve evlenmek istediği kişidir. Ancak Hortense, Wencelas'ı Bette Abla'nın elinden almış ve onunla evlenmiştir.

Olype Bijou: Olype Bijou on altı yaşında genç bir kızdır. Baron Hulot, Valérie Marneffe ile

olan ilişkisini bitirdikten sonra ailesinden uzaklaşarak Olype Bijou ile aşk yaşamıştır.

2.2.1. Roman Özeti

Baş karakter olan Bette Ablâ, çocukluk dönemini hor görülerek geçirmiş bundan dolayı da içinde aile üyelerine karşı büyük bir intikam duygusu beslemiştir. Bu hınç ve intikam duygusu kendisinde tüm insanlara karşı bir tavır haline gelmiştir. Kendisi Barones Hulot (Adeline)'un evde kalmış sözde iyi yürekli kuzenidir. Görünürde herkesin sırrını taşıyan, her durumda ailesinin yanında olan ve ailesinin itibarını düşünen biridir. Oysa ki Bette Ablâ bunların aksine aile bireylerini mahvetmek için her gün hınç ateşini körükleyen kötü yürekli bir insandır. Kendisine evlenmek için birkaç kısmet çıksa da kendisi bu kısmetleri beğenmemiş, gözünü Barones Hulot'un evliliğine dikmiş, onun mutluluğunu ve yaşantısını kıskanmış, bundan dolayı da onu ve çevresindeki herkesi bir uçuruma sürüklemek için uğraşmıştır.

Bette Ablâ'nın kuzeni olan Barones Hulot ise tüm aile tarafından çok sevilen ruhu güzel kendi güzel bir kadındır. Bundandır ki Bette Ablâ onu hayatı boyunca hep kıskanmış ve onun mutsuzluğu için elinden geleni ardına koymamıştır.

Adeline ise kuzeni olan Bette Ablâ'yı evlendikten sadece kısa bir süre sonra yanına getirmiş ve hep onunla ilgilenmeye çalışmıştır. İki kuzen hem fiziken hem de ruhen oldukça farklıdır. Barones ne kadar güzel, letafet sahibi ve iyiye Bette Ablâ o kadar kaba saba ve içten pazarlıktır. Barones bir köylü kızyken levazım subayı olan Hulot tarafından beğenilmiştir. İleriki süreçlerde bu durum evliliğe kadar gitmiştir. Barones ne kadar güzelse Levazım subayı olan Hulot'da bir o kadar yakışıklıdır. Evlenip sınıf atlayan Barones her zaman kendini geliştirmek, bulunduğu konuma uygun hareket etmek için çabalamış ve yeni hayatına hızlı bir şekilde ayak uydurmuştur.

Kitabın baş kahramanlarından biri de Barones'in kocası Baron Hulot'dur. Kendisi önce levazım subayı olmuş daha sonra da bakanlığa bağlı devlet dairelerinde müdürlük yapmıştır. Hulot ailesi sözde zengin, soylu ve mutlu bir yaşantı sürmektedir. Aslında gerçek hiç de öyle görüldüğü gibi değildir. Baron Hulot bir aile babası olmasına rağmen çapkın bir adamdır. Sadıklık marifetini on iki yıl taşıyabilmiştir. Eşine on iki yıl sadık kalan Hulot, on iki yıldan sonra devamlı eşini yaşı küçük kızlarla aldatıp maddi anlamda ailesini oldukça mağdur etmiştir. Karısı Barones Hulot, kocasını çok sevdiği için bu durumlara göz

yummuştur. Ayrıca Barones Hulot yuvasının bozulmasını ve bir huzursuzluk çıkmasını istememektedir. Ama bu durum sadece Baron ve Barones Hulot'u etkilememektedir. Nitekim annesi gibi hem çok güzel hem de çok iyi yürekli olan kızları Hortense, babasının bu savurganlığı yüzünden evlenememektedir. Ancak Hortense zekidir ve günü geldiğinde Bette Abla'nın gözdesi olan Wencelas'ı elinden alıp onunla evlenecektir.

Hulot'ların oğlu Viktorin, o dönemin genç avukatlarından olup Célestin Crevel adında eski bir tüccarın kızı olan Célestine ile evlidir ve bir de çocukları vardır. Aslında Célestin Crevel sadece kızından dolayı bu aile ile bağlantılı değildir. Kendisi de tıpkı Baron Hulot gibi çapkındır ve bir kız davası yüzünden Baron Hulot'a kin beslemektedir. Bundan dolayı gözü hep bu ailenin üzerindedir. Barondan intikam almak için her şeyi yapacak durumdadır. Hulot, bu eski tüccarın elinden sevgilisini aldığı için Baron Crevel'de önce onu karısını baştan çıkarmaya çalışmıştır. Ancak bu maksadında hiçbir zaman başarılı olamamıştır. Hem Crevel, hem Bette Abla hem de daha sonra Baron'un hayatına giren Bette Abla'nın evli komşusu Valérie Marneffe, bu aileyi felakete sürükler. Genç olan güzel aşkına oldukça fazla para harcayan Baron başını türlü türlü belalara sokar. Yolsuzluklar yaparak şerefini ve haysiyetini zedeler. Bette Abla amacına ulaşmıştır artık. Küçüklüğünden beri nefret duyduğu Baronesten intikam almış hem onun hem de kızının dolayısıyla tüm ailenin felaketini izleme hazzına ulaşmıştır. Son bir hamle yapıp ailenin büyük üyesi olan Kont Hulot ile evlenme planı kurmuş ancak Kont'la evlenmeden ölmüştür. Hulot ailesi bir dağılma sürecine girer. Baron Hulot kaçır. O süreçte aile kendini toparlar tekrar bir araya gelir. Maddi durumlar düzelmeye başlar. Ancak bu süreçte Bette Abla ağır bir hastalığa yakalanır. Onun hastalığı ilerlerken Valérie Marneffe ve Célestin Crevel bulaşıcı bir hastalıktan ötürü hayatını kaybeder. Onlardan kısa bir süre sonra da Bette Abla ölür. Hayatları düzene girdiği için çok mutlu olan Barones bir gece yarısı kocası ile hizmetçinin konuşmasını duyar. Baron hizmetçiye onu beklemesini, Barones öldükten sonra onu Barones yapacağını söyler. Bunu duyan Barones yıkılır ve durumu ağırlaşır. Üç gün sonra eşine artık özgür olduğunu söyleyip hayata gözlerini yumar. Baron dediğini yapar, Paris'ten ayrılır ve hizmetçiyle evlenir.

2.2.2. Aile

İhtilal ile birlikte 19. yüzyıl Fransız toplumunda birçok değişiklik yaşanmıştır. En

çok da aile mefhumu değerini yitirmiş ve olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Çok iyi bir gözlemci olan yazar Balzac, eserlerinde değişikliğe uğramış aile yapılarını olduğu gibi sergilemiştir.

“Balzac, Baron Hulot üzerinden imparatorluğun yıkılışıyla beraber toplumda aile düzeninin de bozulduğunu ve patriarkal düzende imparatorun evdeki temsilcisi olan baba imajının yerle bir olduğunu göstermeye çalışmıştır.” (Yönten, 2019: 83)

Baron Hulot eskiden itibarlı, hatırı sayılır bir kişi iken burjuva sınıfının öne çıkmasıyla itibarını yitirmiş, eski zenginlik ve soyluluk döneminden eser kalmamıştır. Kendisi bu durumdan hiç etkilenmemiş gibi davranmaktadır. Aksine gezmekte, giyime, kuşama para harcamakta ve kadınlara düşkün bir şekilde yaşamına devam etmektedir. Bir eş, bir baba olduğunu ve sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini unutmuş bir şekilde hayatını devam ettirmektedir.

Barones Hulot ise evlendikleri ilk günden son güne kadar kocasını seven ve kocasına sadık kalan örnek kişilerden biridir. O dönemin ailesini ihmal etmeyen, evinin ihtiyaçlarını gideren, adamlara aldatılma pahasına sadık kalan kadınları temsil etmektedir. Sadece çocuklarına değil eşine de bir anne şefkati beslemekte, bir anne gibi yaptığı hataları mazur görmektedir. Tüm aile üyeleri bu yüce gönüllü kadının babalarına karşı tutum ve davranışlardan etkilenmektedir.

“Barones, çocuklarını da kendisine benzetmişti. Bir ailede evin annesinin kocasına gösterdiği sevgi ve saygı evin çocuklarına da örnek olur. Hortense, sevgililerinden habersiz babasını evine bağlı bir ev erkeği zannededursun, Hulotların avukat oğlu ise babasına karşı büyük bir hayranlık besliyordu.” (Balzac, 2014: 31.)

Ağabey Kont Hulot, Baronların evine akşam toplantılarına gelmekte, içinde bu aileyi yıkmaya yemin etmiş Bette Abla'nın da olduğu tüm aileyi bir arada görmekten ve onlarla beraber yemek yemekten oldukça haz almaktadır. Kont Hulot için sohbetler oldukça keyifli ve gece bir o kadar huzurlu geçmektedir. Ailesi ile beraber zaman geçirmekten çok mutlu olan Kont Hulot ve kız kardeşi Hortense babaları Baron Hulot'un yaptıklarından ve Bette Abla'nın planlarından habersiz anın tadını çıkarmaktadırlar.

“Bu aile toplantısını dışarıdan kim görse, babanın kapana sıkışmış, annenin kedere boğulmuş, kızın ise Bette Abla’sının sevgilisini elinden almak için planlar kurmakta olduğuna hayatta inanmazdı.” (Balzac, 2014: 57)

Hortense’ın sevgilisini elinden alacağını öğrenen Bette Abla zaten kin duyduğu bu aileyi tamamen yıkma kararı almıştır ve bunu da en iyi şekilde nasıl yapacağını çok iyi bilmektedir.

“Böylesine sevilen ve sayılan bir babanın ailesine karşı yapacağı büyük bir yanlış ailenin yavaş yavaş çözülmesi ve sonra da yıkılması demektir. Bu gerçeğin farkında olan Lisbeth, Baron’un tepesine ayartıcı bir kadın olan Valérie’yi tebelleş etmişti.”(Yönten, 2019: 82)

Valérie Marneffe’nin de sözde bir ailesi vardır ama ne o ne de eşi bir aile olduklarının farkında değildir. Ahlak yoksunu olan bu aile, Balzac tarafından yine o dönemde yaşayan para için tüm ahlak değerlerini hiçe sayan toplumun bir diğer kesimini temsil etmektedir. Bay Marneffe, kademe atlamak için karısını erkeklere peşkeş çeken, ayrıca eşini pis karılarla aldatan bir eş, aile ne demek bilmeyen, çocuğuyla hiçbir şekilde ilgilenmeyen bir babayı temsil etmektedir. Valérie Marneffe ise kocasını sevmeyi bırakın nefret eden, para için bedenini satan bir eş, çocuğuna ne sevgi ne de merhamet besleyen bir anne figürüdür. Baron Hulot bu çirkin ailenin her ferdinin isteğini karşılayacak türden bir kurban niteliğindedir. Dolayısıyla Bette Abla tarafından planlanan Hulot ailesinin yıkımı Valérie Marneffe’nin yardımıyla gerçekleşir.

Zamanla Baron Hulot, Valérie Marneffe’ye olan tutkusu yüzünden aile düzenini yerle bir eder. Bu durumu öğrenen Baron Hulot’un ağabeyi kendisinden nefret eder. Cezayir’deki amca, baronun istekleri yüzünden ceza evine düşer ve orada intihar eder. Hortense, babasının yaptıklarına inanamaz, yıkılır. Oğlu Kont Hulot, gözünde bir kutsal abide olan babasının aslında nasıl bir şahsiyet olduğunu öğrenir. Hulot’un şerefi yerle bir olmuştur. Yine de zavallı Barones, Baronun yaptığı her yanlışı görmezden gelmiş, ailesini her defasında bir arada tutma çabasından hiçbir zaman vazgeçmemiştir.

Balzac, *Bette Abla* romanıyla devrim sonrası bir toplumun ve bu toplumun en önemli yapı taşı olan aile kurumunun nasıl bozulduğunu gelenek ve göreneklerin hiçe sayılarak aile üyelerinde bu bozulmaların nasıl sirayet ettiğini gözler önüne sermiştir.

2.2.3. Evlilik

Balzac, eserlerinde aile yapılarını ve bu ailelerin kendi içlerinde yaşadıkları her türlü duyguyu olduğu gibi yansıtmaktadır. Paris’li aile hayatlarından bahsederken detaylı bir toplumsal gözleme yer vermektedir. Balzac, tıpkı diğer eserlerinde olduğu gibi bu eserde de sosyal grupları ele almaktadır. Köylüler, kibarlar artistler, suçlular, devlet dairelerinde çalışanlar, bedenlerini para için satanlar, aileler, aile içi ilişkiler ve buna benzeyen şahıs ve durumlar bu eserde de karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzdendir ki bu eserler her okunduğunda hep bir tanıdığı, bir yaşanmışlığı, bir öfkeyi, bir sevinci kısacası gerçek hayatta yaşanan ve yaşanması mümkün olan bir durumu anımsatmaktadır. Ayrıca eser karakterleri okuyucuya hiç yabancı gelmemektedir.

Baron Hulot, Adeline Hulot’un müstakbel eşi Hortense ve Viktorin’in babasıdır. Gençliğinde oldukça yakışıklı bir levazım subayı olan Hulot, aristokrasinin zirve olduğu dönemde oldukça önemli bir pozisyondayken burjuva sınıfının öne çıkmasıyla eski konumundan devlet dairesi idareciliği görevine geçmek zorunda kalmıştır. Eşi Adeline ile levazım subaylığı yaparken evlenmiş karısını bir köylü güzeliyken soylu bir hanımefendi makamına yükseltmiştir.

“Tüm bunlardan dolayı Adeline için Baron, daha başlangıçtan beri sarsılmaz bir tanrı oldu. Her şeyini ona borçluydu çünkü. Servet mi? Arabası oldu, konağı oldu, zamanın bütün şatafatını elde etti. Mutluluk mu? Kocasının onu ne kadar çok sevdiğini herkes biliyordu. Unvan mı? Barones olmuştu. Ün mü? Paris’te herkes “güzeller güzeli Barones Hulot” diyordu ona.”(Balzac, 2014: 33).

Çok saf bir güzelliğe sahip olan Baronesin kalbi de öyle saf ve temizdir. Baronla evliliklerinin ilk on iki yılı muhteşem geçmiştir. Ne var ki genç ve güzel kadınlara karşı koyamayan Baron Hulot daha fazla baronese sadık kalamamıştır. Kadınların güzelliğine kayıtsız kalamayan Baron, kendine hâkim olamamış, tüm manevi değerleri bir kenara itmiş ve gözünü kırpmadan tüm mal varlığını bu genç hanımların emrine sunmuştur. Bunu yaparken de asla mantığıyla hareket etmemiştir. Aksine şuurunu, değerlerini ve sağlığını hiçe sayacak şekilde hareket etmiştir. Artık Baron Hulot, tam bir egoisttir ve ailesine yaşattığı her olumsuzluk için geçici hüznler beslemektedir. Yaptığı her hatadan sonra

pişmanlık duymakta ve kendini suçlar cümleler kullanıp karısının gönlünü almaktadır. Ne var ki bu pişmanlıklar çokta uzun sürmemekte ve hayatına kaldığı yerden devam etmektedir. Özellikle yaş aldıktan sonra giyimine, kuşamına hatta saç boyasına bile abartılı bir şekilde dikkat etmekte, evinin giderlerini ise göz ardı etmektedir.

Balzac, insanların sergilemiş olduğu kimi davranışların onların hangi sosyal statüden gelmiş olduğuyla alakalı olduğunu düşünmektedir. Balzac' göre ince düşünceli olmak, kibar olmak, hor görmek veya kaba saba olmak, her ne duygu olursa olsun bu duygular insan oğlunun büyümüş olduğu toplumu yansıtmaktadır.

“Kocasına olan saygısından dolayı onun çapkınlıklarını bildiğini belli edecek en küçük bir hareketten bile kaçınıyordu. Bu aşırı incelik ancak halk tabakasının kızlarında görülür zaten. Adeline’in da köylülüğünden bir tek bu kalmıştı. Kibar tabakanın kızları ise kocalarıyla eşit oldukları için onlara işkence etmek, her yanlışlarını yüzlerine vurmak gereksinmesini duyarlar. Sürekli bir oç alma havası içinde, kendilerine de kocalarına da hayatı zindan ederler.” (Balzac, 2014: 34).

1800'lü yıllar evli çiftlerin arasında sevgi, saygı sadakat ve daha birçok kutsal ahlak değerlerinin yok olmaya yüz tuttuğu yıllardır. Balzac gibi realist bir gözlemci bu dönemdeki evli çiftleri bir deney ve gözlem süzgecinden geçirerek biz okuyuculara resmen tarihi genel geçerlilik arz eden bir belge niteliğinde sunmuştur. 19. yüzyılda evli erkeklerinin sevgili edinmelerinde, kendi evlerinde eşlerini aldatmadıkları sürece bir sorun teşkil etmemektedir. Burjuva sınıfının kadınları ise kocaları babalık görevini yaptıkları sürece aldatılmayı hoş görebilmektedir. Onlar tamamen olmasa da eşlerine sadık ve hürmetkar, çocuklarına da iyi bir anne olmaya devam etmektedir.

“Erkekler zevkleri uğruna en büyük yeminleri hiç çekinmeden ederler kızım. Demek yaradılışları böyle. İyi bir eşe kendinden vazgeçmek düşer bu durumda.” (Balzac, 2014: 251).

Barones tam bir sadakat içinde geçirdiği evliliğinde sadece on iki yıl mutlu olmuş daha sonra çekmiş olduğu tüm acılara on iki yılın hürmetine katlanmıştır. Maalesef son nefesinde bile bir sadakat göremeden bu dünyadan göçüp gitmiştir.

2.2.4. Aldatma

Balzac, eserlerinde Parisli aile hayatlarını, bu aile üyelerinin her birinin iç dünyalarını, davranışlarını aile içi ilişkilerini, birbirlerine karşı tutumlarını gözler önüne sermektedir. Hulot ailesini felakete sürükleyen şeyin Baron Hulot'un eşini defalarca aldatmasıdır. Ancak bu aileye indirilen en büyük darbe Baron Hulot'un Valérie Marneffe ile olan birlikteliğidir.

“Melek huylu eşi Adeline kendisini taparcasına sevdiği ve sadık bir eş portresi çizdiği halde, Baron Hulot adeta kadın avcısı ve koleksiyoncusu olup çıkıverir ortaya.” (Yönten, 2019: 83)

Barones Hulot, kendisini köylü hayatından kurtarıp yaşam koşulları daha güzel bir hayata çıkaran, sosyal statü bakımından oldukça yüksek bir tabakaya ulaştıran kocasına karşı hep bir minnet içindedir. Bundan dolayı da ona sadakatini bozmayı aklından dahi geçirmemektedir. Daima eşine sadık bir kadın, evlatlarına korumacı bir anne olmaktadır. Ayrıca aile birliğini sağlamak için didinip durmaktadır.

Romanın başında Célestin Crevel'in kendisine âşık olduğunu ve Barones Hulot ile aşk yaşamak istediği görülmektedir. Célestin Crevel, oğlu Crevel ile Hortense'in evliliğini gerçekleştirebilmek için Barones'in onunla birlikte olmasını istemektedir. Ancak Barones bunu reddeder.

“Kızımın geleceğini böyle iğrenç bir şeyin üzerine nasıl kurarım! Onun mutluluğu için size namusumu satabileceğimi nasıl düşünürsünüz?”
(Balzac, 2014: 14)

Böyle bir tavrı ancak Adeline gibi asil bir ruha sahip olanlar verebilir. O, kadınlık görevini eksiksiz yapmanın derdindedir. Ona göre kadınlık eşini aldatmadan evlatlarına güzel örnek olmak, evinin dirliğini düzenini tam korumak ve de eşinin ufak tefek çapkınlıklarına ses çıkarmamak demektir. Eşi tarafından aldatılan kızı Hortense'ya da böyle olmasını öğütler.

Romanın sonlarına doğru Adeline aile şerefine yok olmaması için kendini feda etme yoluna girmektedir. Ruhunda sadakatsizliğe dair en ufak bir kırıntı bile bulunmayan Barones Hulot, aile şerefini kurtarmak adına eşini Célestin Crevel ile aldatmayı göze almaktadır.

Ancak para için Célestin Crevel ile konuşurken bile belki namusuna el değdirmeden bunu başarabileceğine inanır.

“Par le refus de Crevel, Balzac souligne la nature dégradante de l'offre d'Adeline. Dans la Physiologie, nous avons vu que l'adultère des femmes est inévitable, mais pour Adeline Hulot si digne que soft l'intention de l'adultère, celui-ci est impossible.”[Crevel’in reddiyle Balzac, Adeline’in teklifinin aşağılayıcı doğasının altını çiziyor. Fizyoloji’de kadınların zina yapmasının kaçınılmaz olduğunu, ancak zina niyetine ne kadar layık olursa olsun Adeline Hulot için bunun imkansız olduğunu gördük.](Roth, 2011: 106-107)

Baron Hulot eşine ancak on iki yıl kadar sadık kalabilmiş sonrasında eşini Jenny, Cadine, Josépha gibi kadınlarla aldatmış daha sonra ise ailesine yıkıcı darbe vurma şansını tanıdığı Bette Abla’nın tanıştırdığı Valérie Marneffe ile birlikte olmuştur. Barones eşinin ufak tefek çapkınlıklarına ses çıkarmamıştır. Ancak eşinin Valérie Marneffe ile olan birlikteliği yuvasını darmadağın edince eşini bu kötü kadından nasıl vaz geçireceğinin derdine düşmüştür. Ancak baronu bu kadından vazgeçirmek hiç te kolay değildir.

“Öte yandan Baron ne Jenny Cadine’de, ne Josépha’da, ne de diğer sevgililerinde görmediği bir namusluluk, bir olgunluk, bir görgü bulunca Valérie’ye hayran kalmış, bir ay içinde ona yaşlı adam tutkusuyla tutulu vermişti. Akla yatkın görünen çılginca bir tutku.” (Arlette, 1984: 105)

Valérie Marneffe, Baron Hulot’u oldukça etkilemiştir. Hatta o kadar etkilemiştir ki Baron’un ne eşi ne çocukları ne şerefi umurunda değildir. Adeta büyülenmiş olan Baron, Valérie Marneffe ile ilgili hiçbir olumsuz bilgiye hatta onun Célestin Crevel ile birlikte olduğuna ve aldatıldığına bile inanmamaktadır.

“Ayartıcı ve yıkıcı Valérie Marneffe karşısında Baron Hulot aklını kullanamaz hale gelmiştir. Duygularıyla hareket eden imparatorluğun bu yaşlı çapkınında tutkular akla hükmetmiştir.” (Yönten, 2019: 87)

Ancak yine bir gün Valérie Marneffe ile birlikte olan Baron ahlak polisleri tarafından basılır. Komiser Baron Hulot’un başına gelen bu olayın bilerek gerçekleştirilen bir düzmece oyun olduğunu açıklar.

“Baron Hulot, her ne kadar komiserin söyledikleri için Valérie’in bir açıklaması olabileceğine inanmak istese de mantığı, gözle görülür bu gerçeği her defasında bir balyoz gibi kafasına indiriyordu.” (Balzac, 2014: 302)

Böylece Baron Hulot, Valérie Marneffe ile olan ilişkisin artık bitirmek durumunda kalır. Pişmanlık duyar. Ne yazık ki bu pişmanlıkta çok uzun sürmemiştir. Baron uslanmaz ve iflah olmaz bir hale gelmiştir. Ailesinden uzaklaşıp bu sefer de on altı yaşındaki Olype Bijou adında genç bir kızla tanışmış ve yeniden arzularının peşinden koşmaya devam etmiştir.

“Kızın güzelliği, tazeliği Baron’a her şeyi çabucak unutturdu.” (Balzac, 2014: 344)

Barones Hulot bu arada çok hastalanmıştır. Aile birliğinin ne kadar önemli olduğunu bilen Barones Hulot, bu hasta haliyle eşini bulmaya ve onu eve döndürmeye döndürmeye çalışmıştır. Baron Hulot hasta olan eşine son darbeyi de evin hizmetçisiyle birlikte olarak vurmuştur. Nitekim eşini hizmetçisiyle aldatmıştır. Buna da şahit olan Barones Hulot artık ölmek üzeredir ve bu uslanmaz kocaya;

“Ölümümün seni mutlu etmesi beni de mutlu eder hayatım. Ben gittikten sonra artık istediğini Barones yapabilirsin... dedi ve öldü.” (Balzac, 2014: 356)

Hayatı boyunca eşini evinde çocuklarının başında tutmaya çalışan aynı zamanda eşine sadık bir şekilde hayatını sürdürmeye çalışan Barones;

“Acaba bu kadar sene sesini çıkarmamakla, her seferinde kocasına tatlılık göstermekle onu bu işler için daha da cesaretlendirmiş miydi?” (Balzac, 2014: 262)

Galiba çok geç olsa da aldatılmalarına karşı gösterdiği sabır ve sadakatin aslında aldatma eylemini sona erdirmediğini aksine onu bu yolda devam etmesi yönünde pekiştirdiğini anlamıştır.

2.3. GORIOT BABA ROMANI VE AİLE

İlk olarak 1835’te okurlarına sunulan “*Goriot Baba*” realist roman türünün yanında dramatik roman türünü de barındıran *İnsanlık Komedyası* dizisinin en önemli

eserlerindendir. Eser 19. Yüzyıl Fransa'sındaki aile bağlarını, sosyal statüleri, insanların iktidar olma çabalarını, aşk yaşantılarını tüm gerçekliğiyle yansıtmaktadır. Balzac bu romanında doğanın, eşyaların ve hatta insanların karakter tasvirini mükemmel bir şekilde sunmaktadır. O kadar ki roman kahramanların amaç ve düşüncelerini harika bir şekilde betimlenmektedir. Söz konusu romanda İhtilal zamanı oluşan toplumsal sınıf farklılıklarındaki her bireyin hali gerçekçi bir şekilde okurlara sunulmaktadır.

Goriot Baba romanı hakkında analiz yapmadan önce aile ve aile içi ilişkileriyle ilgili roman kahramanlarının künyesini sunmanın analizleri anlama konusunda daha iyi olacağı düşünülmüştür.

Goriot Baba: Goriot Baba zamanında makarna imalatçılığı yapan ve bu yolla hayli zengin olan bir tüccardır. Eşinin ölümünden sonra tek derdi kızlarının mutluluğu ve onların iyi bir hayat yaşaması olmuştur. Bunun için neredeyse tüm servetini harcayan Goriot baba ne yazık ki damatları tarafından istenmeyen biri olarak hayatı son bulana kadar Vauquer Pansiyonu'nda ikamet etmiştir.

Anastasie de Restaud: Goriot Baba'nın büyük kızıdır. Zengin ve iyi bir hayat yaşamak isteyen Anastasie, Restaud Kontu ile evlenmiştir. Kocasına sadık bir hayat yaşamayan Anastasie, Kont Maxime ile sevgili hayatı yaşamış ve onun borçları için hem kocasının hem de babası olan Goriot Baba'nın servetini kullanmıştır.

Delphine de Nucingen: Goriot Baba'nın küçük kızıdır. Ablasıyla sürekli rekabet halindedir. Baron Nucingen ile evlidir. Kocasının kendisine sadık olmadığı gibi kendisi de kocasına sadakat göstermemiştir. Kocasının kendisini terk etmek üzere olduğu bir zamanda Eugène ile tanışmış ve Goriot Baba'nın da yardımıyla onunla birlikte bir ev kurmaya çalışmışlardır.

Eugène de Rastignac: Goriot Baba ile aynı pansiyonda kalan Rastignac, fakir düşmüş soylu bir ailenin en büyük oğludur. Rastignac önceleri hukuk tahsilini tamamlama adına Paris'e gelmiştir. Ama burada önemli olan şeyin sadece akademik eğitim olmadığını ivedi bir şekilde idrak eden Rastignac, asilzadeler arasına girebilmek için Paris salonlarına hızlı bir giriş yapmıştır. Goriot Baba'nın küçük kızı Delphine ile gönül ilişkisi yaşamıştır.

Madam Vauquer: Goriot Baba'nın kaldığı Vauquer Pansiyonu'nun sahibidir. Parayı çok seven, cimri ve dul bir kadındır. Goriot Baba'nın maddi durumunun iyi olduğu yıllarda onu etkileyerek servetinden faydalanmak istemiş ancak başarılı olamamıştır. Maddi durumun

kötüleştigi yıllarda ise ona diş bilemiştir.

Vautrin: Vauquer Pansiyonu'nda kalan karakterlerden biridir. Kötü ahlaklı bir adam olan Vautrin, Azrail-çatlatan lakabıyla tanınmaktadır. Kaba bir kişiliktir.

Victorine Taillefer: Vauquer Pansiyonu'nda kalan karakterlerden biridir. Rastignac'tan hoşlanmaktadır.

Kont de Restaud: Anastasie de Restaud'un kocasıdır. Aristokrat soyundan olan Restaud Kontu sert ve otoriter bir karakterdir.

Baron de Nucingen: Delphine de Nucingen'in Alman kökenli banker kocasıdır. Delphine'nin araba, tiyatro ve salon gibi belli başlı giderlerini karşılayan ama şahsi ihtiyaçlarını göz ardı eden bir karakterdir. Dansöz bir metresi bulunmakta ve eşi Delphine için harcamadığı parayı bu kadın için harcamaktadır. Sonraları eşi Delphine de Nucingen'le ayrılık aşamasına kadar gelmiştir.

Horace de Bianchon: Rastignac'ın arkadaşıdır. Sabah kahvaltısı ve öğle yemeği için Vauquer Pansiyonu'nuna gelen Bianchon'un gelecekte mesleği hekimlik olacaktır.

Maxime de Trailles: Anastasie de Restaud'un yasak aşkıdır. Kumarbaz ve ahlaksız bir karakter olan Maxime, sürekli borçlanan ve bu borçları ödemek için Anastasie'yı kullanan bir sevgili figürüdür. Ağzı laf yapmakta, süslü cümleler kurmakta, zora düştüğünde canına kıyacağını söyleyerek her defasında Anastasie'yı kandırmaktadır.

Marsay: Delphine de Nucingen'in yasak aşkıdır. Marsay daha sonraları Delphine'i aldatmıştır. Delphine bu ilişki yüzünden borçlanmış ve bu borcu ödeyebilmek için babası Goriot Baba'dan maddi destek istemiştir.

2.3.1. Roman Özeti

Romanın baş kahramanlarından Goriot Baba zamanında makarna imalatçılığı yapan ve bu yolla bir hayli zengin olan bir tüccardır. Eşi vefat ettikten sonra kendini kızlarına adayan tabiri caizse onların bir dediğini iki etmeyen bir babadır. Goriot Baba emekli olunca Madame Vauquer adında dul bir kadının işlettiği bir pansiyonda kalmaya başlar. İlk iki yıl maddi durumunun iyi olmasıyla pansiyonun en güzel odasında kalan Goriot Baba sonraları orta halli daha sonra da en kötü odaların birinde hayatını sürdürür. Bu pansiyonda, Paris'e yeni taşınıp zengin olma hayaliyle yanıp tutuşan hukuk öğrencisi Eugène, ne iş yaptığı belli

olmayan etrafına yargı dağıtan Vautrin, Victorine gibi birkaç öğrenci ve de yaşlı insanlar bulunmaktadır.

Goriot Baba'yla iletişime geçemeyen pansiyon insanları onu cimri biri olarak bilmektedir. Goriot Baba'nın, parasını genç kadınlarla yiyen bir çapkın olduğunu bazen de pansiyondaki oda değişiminden dolayı iflasa uğramış bir borsacı veya iş adamı olduğunu düşünmektedirler.

Goriot Baba'nın Delphine ve Anastasie adında iki kızı vardır. Anastasie bir Kontes, Delphine ise bir Baronestir. Goriot Baba eşine sadakat göstermiş, onunla birlikte yaşadığı yedi yıl boyunca onu hiç aldatmamıştır. Eşinin ölümünden sonra evlenmemiş, tüm sevgisini, tüm mal varlığını kızlarına ve damatlarının borçlarına harcamıştır. Zenginlik dönemlerinin sefası süren kızlarının yanında kısa bir süre kalan ancak zamanla parası azalan Goriot Baba damatları tarafından artık istenmemektedir. Bu sebeple Vauquer pansiyonuna yerleşen Goriot Baba kızları tarafından da pek ziyaret edilmemiştir.

Goriot Baba'yla bu pansiyonda yaşayan genç hukuk öğrencisi Eugène, Goriot Baba'nın kızı Anastasie'ya âşık olur. Aralarındaki ilişki başlamadan kız onun Goriot Baba'nın tanıdığı olduğunu öğrenir ve bir daha onunla görüşmeme kararı alır. Eugène bu defa Goriot Babanın bir diğer kızı olan Delphine de şansını dener. Delphine, sosyete içinde itibar kazanmak ve sosyete de adından söz ettirmek için bu ilişkiye sıcak bakar. Zamanla aralarında duygusal bir ilişki oluşur.

Goriot Baba'nın kızlarını ve yaşamını öğrenenince Eugène hayrete düşer ve bundan sonra Goriot Baba'ya göz kulak olmaya çalışır. Kızının Eugène ile ilişkisi olduğunu öğrenen Goriot Baba buna çok sevinir ve bu ilişkiyi maddi ve manevi destekler. Ancak kızlarının mutsuz giden evlilikleri ve kızlarının bitmek bilmez istekleri Goriot Baba'yı çok yormaktadır. Bu istekler ve Goriot Baba'nın bu isteklere karşı çare bulmaktaki çırpınıları artık Goriot Baba'yı hasta eder ve zavallı adamı yatağa düşürür. Durumu iyice kötüye giden Goriot Baba son bir kez kızlarını görmek ister. Ancak Delphine onu görmek yerine baloya gitmeyi tercih eder. Bir diğer kız Anastasie ise geldiğinde artık çok geçtir. Goriot Baba öldüğünde yanında sadece pansiyonda beraber kaldıkları Bianchon ve Eugène vardır. Bu iki genç onu defneder. Eugène şahit olduğu bu durumlar sonrasında girmeyi çok istediği sosyete toplumundan adeta iğrenir.

2.3.2. Baba Kız İlişkileri

Goriot Baba kıtlığın yüz sürdüğü yıllarda doğru adımlar atarak zenginliğe ulaşmış, ailesine oldukça rahat bir hayat sunmuştur. Eşine sadakatle bağlı olan bu adam eşi öldükten sonra hayatını adeta kızlarına adanmış ve onlara istedikleri her şeyi elde edecek bir hayat sunmuştur. Kızlarına oldukça düşkün olan Goriot Baba, kendi hayatını dahi hiçe sayarak onları her şeyin üstünde tutmuştur:

“Le père Goriot, c’est avant tout l’homme d’un amour, d’un amour paternel. C’est un personnage qui est isolé et détruit par une passion folle et sans mesure pour ses deux filles, Anastasie et Delphine.” [Goriot Baba herşeyden önce babalık sevgisi taşıyan bir sevgi adamıdır. İki kızına, Anastasie ve Delphine’e duyduğu çılgın ve ölçüsüz tutkuyla yaşamı perişan olmuş yalnız bir kişi.] (Yılmaz, 2004: 30)

Kızları ise istedikleri her şeyi önlerine sunan bu adamı para kaynağı olarak görmektedir. Babalarına olan ilgileri tamamen parasaldır. Gün gelir iki kız da evlenir. Kızlarına yaptığı çeyiz ile ömür boyu onlarla yaşayacağını zanneden Goriot Baba beklenmedik bir hayata sürüklenir.

“Evet, evet babalarını inkâr etmişler. Bir baba, öyle iyi bir baba ki kızlarının iyi birer evlilik yapabilmesi için beşer yahut altışar yüz bin frank vermiş. Kızlarının eskisi gibi kızları kalacaklarını, onların evlerinde kendisine saygı gösterileceğini, özenle davranılacağını sanıp kendisine ancak sekiz, on bin franklık bir gelir ayırmış. Damatları ise iki yıl içinde onu adi bir serseriymişçesine kapının önüne koydular.” (Balzac, 2009: 82)

Ne yazık ki yüksek sosyete bile bu duruma şahitlik etmiş ve bu zavallı adama acımıştır. Ancak Goriot Baba, bunun nedeninin tamamen damatlarından kaynaklandığını, kendisinin içine düşmüş olduğu bu durumun kızlarıyla hiçbir ilgisi olmadığını düşünmektedir. Bir nevi düştüğü bu durumun kızlarıyla bir ilgisi olmadığına kendini inandırmakta, vicdanını bu şekilde rahatlatmaktadır. Kızlarının mutluluğu için sadece kızlarının belirlediği günlerde evlerine gidip onları ziyaret etmekte ve yine kızlarının dilediği günlerde kızları tarafından ziyaret edilmektedir.

Goriot Baba’nın kızlarına olan sevgisi sınır tanımamaktadır. Her ne şartta olursa

olsun o her koşulu zorlamakta ve yine onların isteklerini yerine getirmektedir. Aslında bir baba olarak, bir babanın yapabileceğinden daha fazla fedakârlık yapmaktan hiç çekinmemektedir. Karşılığında ise bencil ve nankör kızları tarafından sarf edilen bir memnuniyet cümlesi ya da tek bir tebessüm bile yeterlidir Goriot Baba için.

“Benim hayatım iki kızımıdır. Eğer onlar eğlenirse, eğer halılara basıp yürüyorsa benim hangi çuhadan elbise giydiğimin ve yattığım yerin nasıl bir yer olduğunun ne ehemmiyeti kalır? Eğer onlar üşümüyorsa ben üşümem, eğer onlar gülerlerse benim içim sıkılmaz. Benim kederim ancak onların kederleridir. Siz baba olduğunuz zaman, çocuklarınızın cıvıldaştığını duyup, bu benden çıktı!” dediğiniz zaman, kanınızın her damlasında bu küçük mahlukların var olduklarını hissedeceksiniz. Sesleri bana her tarafta cevap verir. Eğer kederli iseler onların bir bakışları kanımı dondurur. İnsanın kendi saadetlerinden ziyade evlatlarının mutluluğuyla mutlu olduğunu bir gün anlarsınız. Anlatamam bunu size, bunlar, her şeyi mutluluğa gark eden derin birtakım hareketlerdir.” (Balzac, 2009: 139)

Goriot Baba’nın babalık anlayışı akla mantığa aykırı gelebilmektedir. Sevgisinde sınır tanımayan bu baba kızlarının bir gülümseyişiyle hayata tutunurken en ufak bir üzüntülerinde ise hasta düşmektedir.

“Tutku kontrol edilebildiğinde insana yol gösteren bir duygu iken, insana hükmetmeye başladığında kolaylıkla saplantı haline dönüşebilir.” (Özkaya, 2012: 12)

Hayatının merkezine kızlarını oturtan Goriot Baba ne kılık kıyafetine ne yediğine içtiğine ne de sağlığına önem vermektedir. Tek derdi kızlarının mutluluğudur ve bu uğurda yapamayacağı şey yoktur.

Goriot Baba’nın kızları babalarından çok parayı sevmekte ve babalarıyla bu maddi imkanlar doğrultusunda ilişki kurmaktadır. Sevgi, güven, beraberlik ve bağlılık gibi bir aileyi ayakta tutan değerlerden yoksun sadece “para varsa sevgi var” bağlamında ilişkilerini yürütmektedirler. Parası çok azalan Goriot Baba kendi ihtiyaçlarını hiçe saymaktadır. Goriot Baba kızlarına yakın olup onların kokusunu duyabilmek için Delphine ve Eugène’e ev kurmaya çalışmıştır.

“Babacığım sözünü uzun zamandan beri duymamıştım, uzun zamandan beri koluma girmemişti. Ah, evet, işte on yıl oluyor, kızlarımdan biriyle yolda yan yana yürümedim. Elbisesine sürünmek, adımına göre adım atmak, sıcaklığını duymak, ne kadar güzel bir şey!”(Balzac: 2009: 186)

Sağlıklı bir baba kız ilişkisi kuramayan Goriot Baba’nın kızları da abla kardeş olmayı becerememiştir. İki kız kardeş birbirlerini çok kıskanmakta ve de husumet içinde yaşamaktadır. Yan yana geldiklerinde hep tartışmakta, birbirlerinden üstün olmak için adeta yarışmaktadırlar.

“İki kız kardeş birbirlerini kıskanırlar, anlıyor musunuz! Bu da sevgilerinin bir delilidir.”(Balzac, 2009:138).

Bencil kız kardeşlerin kendisini değil de parayı seviyor olmaları Goriot Baba için kabul edilemez bir gerçektir ve uzun zaman bu gerçeği sindirememiştir. Bu durumu fark ettiğinde kendi için bir daha yaşama arzusu ve inancı barındıramayan Goriot Baba belki de bu gerçeği en başından beri bilmekte ama bir türlü çok sevdiği kızlarına konduramamaktadır. Artık Goriot Baba’nın onlar için var olma çabası sona ermektedir. Bu da sonun başlangıcı demektir ve bir yok oluş serüveni başlamıştır artık. Çünkü Goriot Baba, ölüm döşeğinde olmasına rağmen ikisinin de gelmeyeceğini bilmektedir. Başta bahaneler sunar kendine ve akrabası olmayan ve beraber pansiyonda kaldığı iki yabancıya *“İşleri var, uyuyorlar.”* der. Aslında kendisi de bilmektedir bunun doğru olmadığını. Sonra zamansız ve faydasız öğütler dökülür Goriot Baba’nın ağzından. Evlatlığın ne demek olduğunu insan ölüm döşeğinde mi anlamalı? *“Evlenmeyin dostlar, evlat sahibi olmayın.”* Goriot Baba’nın ciğeri yanmaktadır. Çünkü öleceğini bilmektedir. Bu ölüm anında eşini kaybetmiş ve kızlarından başka akrabası olmayam bir babanın yanında olması gereken kişiler elbette kızlarıdır. Gözler Anastasie ve Delphine’i aramaktadır ama kızları yoktur ortalıkta. Evet ya, hayat verdiğiniz evlatlarınız siz hayatınızı kaybederken yanınızda değildir. Belki de sizi adım adım ölüme sürükleyen onlardır. Artık gerçekler yavaş yavaş dökülür Goriot Baba’nın ağzından:

“Hayır gelmeyecekler! Bunu on yıldan beri biliyorum. Bunu kendi kendime bazen söyledim, fakat inanmaya cesaret edemedim.” (Balzac, 2009: 281).

Ne acıdır ki Goriot Baba gerçeklerin farkındadır. Kızlarının onu sadece maddi sıkıntılar yaşadıkları zaman sevdiğini, parasının azaldığı zaman kızlarının sevgisinin de

azaldığının farkındadır. Hatta bunları uzun bir süredir bilmektedir. Ama yinede umut beslemektedir. Belki, düşük bir ihtimal de olsa Anastasie ve Delphine gelir. Çünkü onların gelmesi babalarını sevdiklerinin göstergesi olacaktır. Goriot Baba, bu karmaşık ve hüznü duygular karmaşasında kendi kanından olmayan iki kişinin yanında canını teslim etmektedir. Öyle ki bu sonu kendisi yıllardır bilmektedir.

2.3.3. İki Kız Kardeşin Evlilik Durumları

Goriot Baba'nın büyüyerek evlilik çağına gelen iki genç kızı eşlerini kendileri seçmişlerdir. Aristokrat soyundan olan Restaud Kontu, Goriot Baba'nın güzeller güzeli kızı Anastasie'yi beğenmiştir. Zaten soylular sınıfına girmek isteyen Anastasie, Restaud Kontu'yla evlenmeyi kabul etmiştir. Goriot Baba'nın bir diğer kızı Delphine ise paraya olan düşkünlüğü yüzünden banker olan Baron Nucingen ile evlenmiştir. Anastasie, Parisli kadınların bir örneğini oluştururken kardeşi Delphine ise sosyete ortamına girmeye çalışan ve bu yüzden kız kardeşiyle sürekli rekabet içinde olan kadın örneğini oluşturmuştur. Goriot baba kızlarına çeyiz olarak neredeyse servetinin yarısını vermiştir. Geriye kalan parasının bir kısmı ile pansiyonda yaşamını devam ettirmeye çalışmış olsa da diğer kısmı tekra bu kızlar için parça parça harcanmıştır. Öyle ki kendisi pansiyondaki güzel odasından yavaş yavaş daha kötü odalara geçmiş ama yinede kızlarından gelen maddi istekleri hiçbir zaman geri çevirmemiştir.

Anastasie sahip olduğu özgürlüğü kaybetmemek adına eşinin güvenini zedelemekten hareket etmektedir. Yasak aşkı Kont Maxime'le sınırlarını bilerek zaman geçirmektedir. Zira kocasını öfkelenmek onun hiçte işine gelmeyecektir. Maxime, sürekli borçlanan ve sıra borcunu ödemeye gelince Anastasie'ya baş vuran tabiri caizse Anastasie'yi kullanan bir sevgili figürüdür. Sürekli süslü cümleler kuran, zora düştüğünde canına kıyacağını söyleyerek her defasında Anastasie'yi kandıran bir sevgilidir. Ne varki her şeyin bir sonu olduğu gibi bu durum da son bulmuştur. İşler ciddiye binmiş ve artık Anastasie'nin hiç parası kalmamıştır. Borçları ödemek için Mösyö de Restaud'nun aile yadigarı elmaslarını ve kendi elmaslarını satmak zorunda kalmıştır. Mösyö de Restaud herşeyi öğrendiğinde Maxime'e dokunmama kararı almıştır ama Anastasie ile bir antlaşma yapmıştır. Mösyö de Restaud, çocukları olduğu için Anastasia ile birlikte yaşamaya devam edeceklerini ama hisselerini satacağını söylemiştir. Eşi tarafından mutlu bir gün görmeyen ve saadeti Maxime'de arayan

Anastasie için zorlu bir hayat başlamıştır. Hala ödenmeyen borçlar vardır ve Anastasie yine babasına başvurmak zorunda kalmıştır. Yalvar yakar babasına Maxime olmadan yaşayamayacağını bu parayı muhakkak bulması gerektiğini söylemiştir. Ancak artık para kaynağı olan babanın gücü kalmamıştır. Babası ölüm döşegindeyken Mösyö de Restaud, Anastasie'nin gidip babasını görmesine izin vermemiştir. Anastasie'de annelik duygusunu öne atarak babasını ziyarete gidemeyeceğini söylemiştir. Aslında bu durum buradan da anlaşılacağı üzere; salonların baş döndürücü güzelliğine sahip olan kadının artık özgür olmadığı anlamına gelmektedir. Artık sadece eşinin istediği ölçüde özgürdür.

Delphine'nin ablası gibi aristokrat olma düşüncesi yoktur. O daha çok paraya düşkündür. Bu yüzden bir imparator Baronu olan Nucingen ile evlenmiştir. Böylelikle banker bir eşi olmuştur. O da ablası gibi evlilikten umduğunu bulamamıştır. Hatırı sayılır bir çeyizle gelin olan aynı zamanda bir banker karısı olan bu kadın, evliliğinde sürekli para sıkıntısı çekmektedir. Kocasından sadece belli başlı ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bu yüzden o da ablası gibi sürekli Goriot Baba'dan para istemektedir. Baron Nucingen eşinin sadece araba, tiyatro ve ev ihtiyaçları gibi belli başlı giderleri karşılamaktadır. Delphine'e ise kendi ihtiyaçları için çok az bir bütçe ayırmaktadır. Bu kadar zenginliğin içinde sefalet çektiğini söyleyen bu genç kadın, eşine boyun eğmemekte, kendince onurlu davranıp ondan bir istekte bulunmamaktadır. Dansöz bir metresi olan Baron, eşi Delphine için harcamadığı parayı bu kadın için harcamaktadır. Delphine'de eşi gibi sadık kalmamıştır. Marsay ile ilişki yaşamaya başlamıştır. Ancak bu adam tarafından aldatılan Delphine borçlarla baş başa kalmıştır. Delphine yine de Marsay ile geçirdiği güzel anlar için bu borçların çok ta önemi olmadığını düşünmektedir. Daha sonra Goriot Baba ile aynı pansiyonda yaşayan Eugène, Delphine âşık olmuştur. Eugène, Delphine'in paraya çok ihtiyaç duyduğu bu dönemde onun için kumar oynamıştır. Bu olaydan sonra artık ikili bir ilişki yaşamaya başlamıştır. Goriot Baba için bu ilişki çok sevindirici olmuştur. Çünkü Alsaslı banker damadını hiçbir zaman istememiş, sevmemiş ve kızını mutsuz edip kendisini de evden attığı için bu adamdan hep nefret etmiştir. Goriot Baba, kızı ve bu genç delikanlı için bir ev düzenlemiştir. Bu durumu metresiyle yemekten öğrenen Nucingen çılgına dönmüştür. Karısını çok sevdiğini ve bırakmayacağını söyleyen Nucingen, eşine dansözden ayrıldığını, kendisini affetmesini, işlerin tamamını ona devretmesini ve bunun karşılığında ona rahat hareket edebilme özgürlüğü sağlayacağını söylemiştir. Nucingen itibarını ve ticari hayatını korumak adına

karısıyla bir antlaşma yoluna girmek istemiştir. Delphine için iki yol kalmıştır artık. Bunlardan biri beş parasız kalıp Eugène ile evlenmek, diğeri ise eşiyile hem ticari hem evlilik hayatını bozmadan Eugène ile aşk yaşamaya devam etmektir. Tabi Delphine kendi çıkarını göz önünde bulundurarak eşinden kendi adına arsa gibi bazı isteklerde bulunmayı düşünmüştür. Delphine, mutsuz ve parasız geçen yılların acısını çıkarmak istemiştir.

SONUÇ

Honoré de Balzac'ın eserlerinde realist bir yaklaşım görülmektedir. Nitekim bu çalışmada incelenen eserlerinin gerçek hayattan çıkma kişiler, olaylar ve durumları anlattığı oldukça net bir şekilde görülmektedir. Balzac, *Goriot Baba* ve *Bette Abba* eserlerini yazarken anlatım stiliyle dikkat çekmektedir. Bu eserlerde gözlemlere yer vermiş, iç ve dış tasvirleri harika bir şekilde tanımlamış, 19. Yüzyıl Fransa'sındaki toplumun gerçeklerini sanki gerçek hayattan anekdotlar gibi gün yüzüne çıkarmıştır. Evlilik, aile, aile içi ilişkiler, babalık, annelik, aşk, sadakat, merhamet, vefa, toplumsal sınıf farklılıkları, hırs ve kıskançlık gibi birçok durumu romanlarında işlemiş ve bu durumlar hiçte göze batmamıştır. Nitekim Balzac kendini, başyapıtı olan *İnsanlık Komedyası*'nın önsözünde “sosyal bilimler doktoru” olarak nitelendirmektedir.

Hazırlanan bu çalışmada, Honoré de Balzac'ın *Goriot Baba* ve *Bette Abba* eserleri incelenmiş ve 19. yüzyıl Fransa'sında aile içi ilişkiler konusuna odaklanılmıştır. Ayrıca Honoré de Balzac'ın hayatına kısaca değinilmiştir. Aile içi ilişkiler ile yazarımız Balzac'ın hayatı karşılaştırılmış ve romanlar ile Honoré de Balzac'ın hayatı arasında bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır.

Honoré de Balzac, *Goriot Baba*'da aşırı bir tutku ile çocuklarına bağlı olan ve bu tutkunun gözlerini kör ettiği bir babayı anlatmaktadır. Çünkü bu evlat sevgisi, nankör çocukları için maalesef karşılıksızdır. Goriot Baba eşi öldükten sonra tüm hayatını çocuklarına adanmış ve onların mutluluğu için elinden geleni yapmıştır. Kızları evlendiğinde parasının yarısından fazlasını onlar için harcamış, kendine pek bir şey bırakmamıştır. Zamanla kaldığı pansiyondaki odasını daha az konforlu bir odayla değiştirmiş hatta sonlara doğru en kötü odalara geçmiştir. Kendi konforunu dahi düşünmemiştir. Tüm bu yaptıklarına karşılık kabullenme duygusuyla hala çocuklarından medet ummuştur. Ancak kızlarındaki para, mevki ve aşk ihtirasları her zaman baba sevgisinin önüne geçmiştir. Öyle ki Goriot Baba öldüğünde bile kızları birtakım bahanelerle yanında olmamış, pansiyonda iki yabancı insanın ellerinde hayata gözünü yummuştur.

Tüm bu durumları *Goriot Baba*'da ustalıkla anlatan Balzac, belki de o dönem aristokrasinin yıkılışı ile maddi güçle üst sınıflara yükselme arzusu olan burjuva sınıfına bir eleştiride bulunmaktadır. Bu yükselme arzusu insani duyguları öldürmekte, aile içi ilişkileri

zedelemekte anne, baba, evlat, kardeşlik ve aile içi ilişkilere zarar vermektedir. Romanda görüldüğü üzere kahramanları ele geçiren duygular toplumdaki ifsadın baş aktörüdür. Bu duygular toplumun ahlaki değerlerini bir bir ellerinden almakta ve ahlaki açıdan önceden değer verilen aile, kardeşlik, sevgi, muhabbet, sadakat gibi değerleri içi boş, önemsenmeyen, değersiz kavramlar haline getirmiştir. Balzac, babası ile her ne kadar çok büyük sorunlar yaşamasa da hiçbir zaman imrenilecek bir baba-oğul ilişkisi de yaşamamıştır. Goriot Baba'nın bu kadar sevgi dolu olması, merhametli olması, aşırı fedakâr olması, kızlarının yanlışlarına göz yumması ve daima onlarla çok güzel bir baba-kız ilişkisi içinde olmak için her şeyini feda etmesi bu yüzdendir belki de. Başka bir bakış açısıyla bakıldığında bu kadar fedakarlığın doğru olmadığı, nitekim Goriot Baba'nın tek başına öldüğü söylenebilir. Tüm bu durumlar okuyucunun ruh haline bağlıdır denilebilir. Baba sevgisinden yoksun büyümüş biri için fedakarlığın önemi, kızlarına aşırı fedakâr bir babanın kızlarından vefa görmemesi, aşırı fedakarlığın zararları, gerçeklere göz yummanın yanlış olduğu durumlar için *Goriot Baba*'dan farklı farklı sonuçlar rahatlıkla çıkarılabilir. İnsanoğlu romanlarda kendindeki eksikliği bulmaktadır ve onu istemektedir. Bunları çok iyi bilen ve analiz eden Honoré de Balzac bu romanları yazarak her okuyucunun farklı bir sonuç çıkarabilmesi için imkân sağlamaktadır.

Honoré de Balzac, *Bette Abla*'da ihtirasların, hırsların ve geleceğe dair planlanmış kötü durumların karşısında ailesini korumaya çalışan bir kadının hikayesini anlatmıştır. Baron Hulot, ailesine on iki yıl boyunca sadık kalmış ama sonrasında arzularına esir düşmüştür. Tek amacı Hulot ailesini yıkmak olan Bette Abla, komşusu Valérie Marneffe'yi, Baron Hulot'a musallat edip bu evliliğin sonlanmasını amaçlamıştır. Tüm bu aldatmaların başından beri farkında olan Adeline, ailesinin yıkılmaması için bu olanlara göz yummuştur. Baron Hulot eşiyle çocuklarıyla ilgilenemez duruma gelmiş aklı fikri Valérie Marneffe olmuş bu uğurda tüm haysiyetini ve onurunu zedelemiştir. Neticede Baron Hulot, çok sevdiği aşığı tarafından bir oyuna geldiğini çok acı bir şekilde öğrenmiş tekrardan ailesine dönmüştür. Ancak Hulot, kısa bir pişmanlıktan sonra onu kendisini tekrardan ailesinin başına getirmeye çalışan hasta eşini aldatmıştır.

Bette Abla'da sosyal konuları öne çıkaran Balzac aile ilişkileri açısından ahlak dersi vermektedir. Aile bağlarının kişisel hırslarla nasıl hiçe sayıldığını, intikam hırsının ne boyutlara ulaştığını, bir aile olmanın ya da bir ailenin yok oluşunun nelere mal olduğunu bir

ders niteliğinde okuyucuya aktarılmıştır. Balzac'ın söz konusu eserde yarattığı karakterler, sınırsız tutkuları yüzünden aile içerisinde dolayısıyla toplum düzeni açısından da birçok tahribata neden olmuşlardır. Baron Hulot'un kadın tutkusu yüzünden mantıklı düşünememesi ve buna bağlı olarak ailenin öncelikle manevi sonrasında ise mali sıkıntılar yaşaması eşinde, evlatlarında hatta ağabeyinde bile onarılması zor tahribatlara yol açmıştır. Yaptığı tüm yanlışlara rağmen eşini affedip aile birliğinin devam etmesi için didinen Barones'in aşırı fedakarlığı eşinin yanlışlarını devam ettirmesinde bir teşvik niteliği oluşturduğu düşünülmektedir. Öte yandan ailesini bir arada tutmaya çalışan eşini ve çocuklarının geleceğini düşünmeyen bir baba figürünün bencilce davranışlarının gerek toplumda gerekse aile içinde nelere sebep olduğu açıkça ortaya konmuştur. Balzac açısından bakıldığında Adeline nasıl bir figürdür acaba? Eşinin sadakat döneminde on iki yıl boyunca mutlu, başarılı ve sevgi dolu bir anne, aldatmadan sonra ise ailesinin birlikteliğinin bozulmaması için fedakâr bir eş, çocukları için iyi bir anne figürü mantıklı bir çıkarım olabilir. Kendi annesinde görmediği özellikleri yine romanına taşımıştır Balzac. Nitekim romanın baş karakterlerinden Barones Hulot, çocuklarına sevgi dolu ve onların mutluluğu için çaba sarf eden ve her ne olursa olsun aileyi bir arada tutmaya çalışan anne karakteridir.

Honoré de Balzac, *Goriot Baba*'da aşırı fedakâr bir babayı işlerken *Bette Abba*'da kocalık ve babalık vasfını yitirmiş bencil bir babayı işlemiştir. Kendi babası bu iki karakterden de farklıdır. Daha önce de değinildiği üzere Balzac, babası ile imrenilecek bir baba-çocuk ilişkisi yaşamamıştır. Yazar bu farklı baba figürlerini tasarlarırken kendi hayatından etkilenmiş olabilir. İki romana derinlemesine bakıldığında iki farklı baba figürünün de yanlış davranışlar topluluğu içinde olduğu rahatlıkla görülebilmektedir. Ne aşırı fedakârlık ne de sadakatsiz, ilgisiz ve bencil bir baba. İtidal üzere olmak en doğru seçimdir.

Belkide Honoré de Balzac, *Goriot Baba*'da babanın beklenmedik şekilde aşırı fedakâr olmasını, *Bette Abba*'da da Barones Hulot'un bir anne olarak çocuklarına karşı aşırı sevgi dolu olmasını kendi yaşanmışlıklarından ve aile hayatından dolayı belirlemiştir. Nitekim Balzac çocukluk döneminde ne anne sevgisi ve şefkatini ne de baba ilgisini görememiştir. Goriot Baba gibi hem koruyucu, hem kollayıcı, hata yaptığında bile seni her şekilde kabul eden bir baba figürü, Barones Hulot gibi çocukları için kendini feda eden, önce ailesini düşünen, kocasının sayısız hatasına rağmen aileyi bir arada tutmaya çalışan bir anne

karakteri Balzac'ın gerçek hayatta sahip olamadığı aile fertleridir. Böyle olmazsa dahi ne *Goriot Baba* ne de *Bette Abba*'daki karakterler gerçek hayattan bağımsız figürler değildir. Günlük hayatta *Goriot Baba* ve *Bette Abba* romanlarındaki karakterleri görmek pekâlâ mümkündür.

KAYNAKÇA

- Akkaya, K. (2018). Toplumsal Değişimin Aile Kurumuna Etkisi Bağlamında Çokeşli Evlilikler: Erzurum/Hınıs Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Balzac de H. (2009). *Goriot Baba*, İstanbul: Kenta Yayınevi.
- Balzac de H. (2014). *Bette Abla*, Ankara: Çalış Ofset.
- Barnard, A. J. (2024). *Family: Definition, Meaning, Members, Types, & Facts*. Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/family-kinship>
- Brown, J. (2015). *The Transformation of French Society*. Paris: Historical Press.
- Brown, J. (2017). *Social Structures in Revolutionary France*. Paris: Historical Press.
- Clark, E. (2019a). *Educational Reforms in 19th Century France*. London: Education Review.
- Clark, E. (2019b). *The Economic Impact of the French Revolution*. London: Economics Review.
- Davis, M. (2020a). *Legal Changes in France*. New York: Academic Publishing.
- Davis, M. (2020b). *Political Changes in France*. New York: Academic Publishing.
- Evans, G. (2016a). *Symbolism in the French Revolution*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Evans, G. (2016b). *Child Labor during the Industrial Revolution*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Foster, H. (2015a). *Human Rights in the French Revolution*. Boston: Rights Publishing.
- Foster, H. (2015b). *Economic Impacts on Family Structures*. Boston: Social Dynamics Publishing.
- Giddens, A. (2006). *Sociology* (5.th ed.). Polity Press.

- Hareven, T. K. (1991). The History of the Family and the Complexity of Social Change. *Journal of Family History*, 16(4), 371-385. <https://www.jstor.org/stable/2164019>
- Jackson, P. (2018a). *The Trial of Louis XVI*. Chicago: Justice Books.
- Jackson, P. (2018b). *Rural to Urban Migration in 19th Century France*. Chicago: Migration Studies.
- Johnson, L. (2018). *Kültür ve Aile: Küresel Perspektifler*. Akademik Yayınlar.
- Jones, L. (2012). *Family Dynamics in Industrializing France*. Oxford: Oxford University Press.
- Jones, L. (2020a). *Revolutionary France: A Sociological Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Jones, L. (2020b). *The Role of Religion in French Families*. Oxford: Oxford University Press.
- Kelly, S. (2016). *Gender Roles in 19th Century France*. Berkeley: University of California Press.
- Kelly, S. (2017). *Democracy and Nationalism in Revolutionary France*. Berkeley: University of California Press.
- Kızılçelik, S., Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Ankara: Atilla Kitabevi.
- Kramer, K. L. (2021). The Human Family: Its Evolutionary Context and Diversity. *Social Sciences*, 10(6), 191. <https://doi.org/10.3390/socsci10060191>
- Miller, T. (2019). *Global Influence of the French Revolution*. Washington, DC: World History Press.
- National Geographic Society. (2024). Family. National Geographic. <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/family>
- Roth, F. M. (2011). Stendhal et les femmes. Jean Méli  (Ed.), La situation des femmes d'après Stendhal et Balzac (p.60-127). New York: Nabu press.
- Smith, J. (2020). *Aile ve Toplum: K lt rel Perspektifler*. Toplum Yayıncılık.

- Smith, R. (2010). *The Industrial Revolution in France*. New York: Industrial History Books.
- Smith, R. (2015a). *Social Structures and Family Life in France*. New York: Social History Books.
- Smith, R. (2015b). *The Financial Crisis of Pre-Revolutionary France*. New York: Financial History Books.
- Williams, K. (2018a). *Philosophical Roots of the French Revolution*. London: Enlightenment Publishing.
- Williams, K. (2018b). *Population Changes and Birth Rates*. London: Demographic Studies.
- Yılmaz, B. (2004). L'amour et le sentiment paternels dans Le Père Goriot d'Honoré de Balzac. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yönten, U. (2019). Honoré de Balzac'ın Bette Abla'sında Dizginsiz Tutkular. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 69-92.
- Zweig, S. (2008). *Üç Büyük Usta: Balzac, Dickens, Dostoyevski*. Nafer Ermiş (Çev). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Zweig, S. (2019). *Balzac: Bir Yaşam Öyküsü*. Şebnem Sunar, Yeşim Tükel (Çev). (4th ed.) İstanbul: Can Sanat Yayınları A.Ş.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Gülsüm KAYA DÜNDAR
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi / Yabancı Diller Eğitim Bölümü / Fransızca Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi	Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	Fransızca ve İngilizce
Tarih	2024